

ΕΣΤΙΑ

ΤΟΜΟΣ ΕΙΚΟΣΤΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ

1886

[ΙΟΥΛΙΟΣ - ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ]

ΤΙΜΑΤΑΙ ΔΡ. 5 - ΔΕΔΕΜΕΝΟΣ ΔΡ. 8

ΑΘΗΝΗΣΙ

Γ. ΚΑΣΔΟΝΗΣ, ΕΚΔΟΤΗΣ ΚΑΙ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

Γραφείον τῆς Ἐστίας: Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου, ἀριθ. 32.

1886

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

- Ἀγαθὰ (Τὰ ἐπίγεια), σ. 776, 789.
 Ἀγάπην (Προσευχὴ εἰς τὴν), ποίημα, 590.
 Ἀγγλικὸς (ὁ) τύπος, 571.
 Ἀγωγή καὶ οἰκογένεια, σ. 583.
 Ἀγωγή (Πῶς ἐνοσιῖται ἢ) ἐν Ἀγγλίᾳ, σ. 543.
 Ἀγωνίας (Ἐραί), ὀδοπορικὴ ἀνάμνησις, σ. 647.
 Αἵματος (Περίεργα περὶ), σ. 639.
 Ἀλγεβρα (Ἡθικὴ), σ. 573.
 Ἀλεκτορὶς (Ἡ), σ. 734.
 Ἀλεξάνδρεια, σ. 479.
 Ἀναγνώσματα (Τὰ) ἡμῶν, σ. 540.
 Ἀνάμνησις, διήγημα, σ. 641.
 Ἀνασσα (Ἡ) σ. 472, 493.
 Ἀνοιξιάντικη αὐγὴ, ποίημα, σ. 590.
 Ἄντρον (Τὸ Δικταῖον), σ. 567.
 Ἀριστεύσας (Ὁ), διήγημα, σ. 525, 536.
 Ἀρσάκειον, εἰκὼν, σ. 664.
 Ἀρσακείου (Ἐπὶ τῇ πεντηκονταετηρίδι τοῦ), σ. 659.
 Ἀρσακίφ (Ἐν τῷ), σ. 680.
 Ἀρσάκης (Ἀπόστολος), μετ' εἰκόνας, σ. 658.
 Ἄστρο (Τὸ), ποίημα, σ. 799.
 Ἀσχημὴ (Ἡ) ἀδελφῇ, διήγημα, σ. 564, 577, 593.
 Βασιλέα (Εἰς), σ. 768.
 Βασιλικὴ Οἰκογένεια (Ἡ) τῆς Ἀγγλίας, 728, 748.
 Βιολέττα (Ἡ) τοῦ βουνοῦ, ποίημα, σ. 544.
 Βίος (Ὁ ἐνεργός), σ. 520, 533, 557.
 Βουλγαρίας (Πληθυσμὸς τῆς), σ. 735.
 Βούλγαροι (Πῶς ἐργάζονται οἱ) σ. 574.
 Γεωπονία καὶ πολιτικὴ, σ. 509.
 Γλάδστον, σ. 442, 456.
 Γυναῖκες ἱατροὶ ἐν Ἀγγλίᾳ, σ. 796.
 Δάκρυα (Τὰ) τῆς μάνας, ποίημα, σ. 816.
 Δεκάλογος (Ὁ) τοῦ λουμένου, σ. 464.
 Δένδρων (Ἡλικία τῶν), σ. 670.
 Διὰ γνῶσιν τοῦ χαρακτῆρος τοῦ ἀνθρώπου ἐκ τῆς γραφῆς, σ. 710, 741, 762, 793, 810, 829.
 Διδασκάλου (Ἱερότης τῆς ἐντολῆς τῆς), σ. 678.
 Δικταῖον (Τὸ) ἄντρον, σ. 567.
 Δολλάρια (85,000), διήγημα, σ. 491.
 Δουβρόφσκη, διήγημα, σ. 468, 483, 499, 513, 529, 548.
 Ἐγγυλ (Ὁ Γουσταῦσος) ἐν Ἑλλάδι, σ. 417.
 Ἐκθεσις προϊόντων (Πλωτή), σ. 495.
 Ἐκπαίδευσις (Γυναικεῖα), σ. 644.
 Ἐκπαίδευσις (Δημοσίαι) ἐν ταῖς Ἠνωμέναις Πολιτείαις, σ. 751.
 Ἐλπὶς, ποίημα, σ. 752.
 Ἐντολῆς (Ἱερότης τῆς) τῆς διδασκάλου, σ. 678.
 Ἐξετάσει Διαδόχου (Προσφρονήσεις ἐπὶ ταῖς), σ. 462.
 Ἐπιστολὴ (Ἡ), διήγημα, σ. 847.
 Ἐπιφανεῖς (Οἱ), σ. 522, 538.
 Ἐσπερίδες (Καλλιτεχνικαὶ) ἐν Λειψίᾳ, σ. 773.
 Ἔτος (Τὸ νέον), σ. 827.
 Εὐεογέται (Ἄδατοι) τῆς ἐυφροσύνης, σ. 424, 433.
 Εὐποία (Δημοσίαι) σ. 581.
 Εὐτυχία (Ἡ) σ. 489, 507.
 Εὐχαὶ (Αἱ) τῆς ἡμερολογίου, σ. 825.
 Ἐνέται (Οἱ), σ. 417.
 Ἡλικία τῶν ξένδρων, σ. 670.
 Ἡμερολόγιον (Αἰώνιον), σ. 834.
 Θάνατος ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης, διήγημα, σ. 756.
 Θεάτρα καὶ ζῆθη τοῦ λαοῦ, σ. 555.
 Θεραπεία τῶν δηγμάτων τῶν δηλητηριωδῶν ὄφρων, σ. 638.
 Θεσσαροὶ ὑπόγειοι, σ. 599, 646, 633.
 Θρήνος (Ἄνεκδοτος) τῆς Κωνσταντινουπόλεως, σ. 824.
 Ἰατροὶ (Γυναῖκες) ἐν Ἀγγλίᾳ, σ. 796.
 Ἰεράρχης (Εἰς Ἑλλην), σ. 652.
 Ἰονίου Ἀκαδημίας (Οἱ καθηγηταὶ τῆς) σ. 669, 685, 747.
 Καθηγηταὶ (Οἱ) τῆς Ἰονίου Ἀκαδημίας, σ. 669, 685, 747.
 Κακὸν (Πόθεν προέρχεται τὸ), σ. 703.
 Καλλιέργεια ὀπωροφόρων δένδρων, σ. 783.
 Καλλιτέχνημα (Τὸ μόνον) τῶν Λαπώνων, 528.
 Καλλιτεχνικαὶ ἐσπερίδες ἐν Λειψίᾳ, σ. 773.
 Καλλονῆς (Ἡ) γυμνῆς τῆς, σ. 558.
 Κόρη (Ἡ) τοῦ βουνοῦ, ποίημα, σ. 607.
 Κόρη (Ἡ) τοῦ παραμυθιοῦ, ποίημα, σ. 496.
 Κώδικες (Συναίτικοι), βιβλιογραφία, σ. 446.
 Κωνσταντῖνον (Εἰς τὸν), ποίημα, σ. 753.
 Κωνσταντῖνον (Πρὸς τὸν διάδοχον), ποίημα, σ. 830.
 Κωνσταντῖνου (Ἐπὶ τῇ ἐνηλικιώσει τοῦ διαδόχου) σ. 754.
 Λαπώνων (Τὸ μόνον καλλιτέχνημα τῶν), σ. 528.
 Λόγοι καὶ λαός, σ. 713.
 Λόγοι (Οἱ τελευταῖοι) ἐπιστήμων ἀνδρῶν, σ. 607.
 Λογοτεχνία (Φιλολογία, γραμματολογία), σ. 545.
 Λονδῖνον (Τὸ), σ. 622.
 Λουμένου (Ὁ δεκάλογος τοῦ), σ. 464.
 Λύσσης (Θεραπεία τῆς), σ. 735.
 Μάρθας (Φίλιππος), διήγημα, 666, 673.
 Μεγαλειότητες (Βασιλικαὶ), σ. 478.
 Μελοδοιοὶ (Ἑλληνες), σ. 447.
 Μετάλλιον (Τὸ), διήγημα, 804.
 Ναυαγίς (Ὁ) τῆς Κ υ θ ἱ α ς, μυθιστόρημα, σ. 419, 437, 451.
 Ναύτης (Ὁ καταραμένος), ποίημα, τ. 782.
 Ναύτης (Ὁ) ποίημα, σ. 655.
 Ναυτιλία (Ἡ παγκόσμιος), σ. 653.
 Νέον ἔτος (Τὸ), σ. 827.
 Νηστεία καὶ νηστευταί, σ. 745, 765.
 85,000 δολλάρια, διήγημα, σ. 491.
 Οἰκογένεια (Ἀγωγή καὶ), σ. 583.
 Οἰκογένεια (Πατρότης), παιδαγωγία, σ. 427.
 Οἰκοδέσποινα (Ἡ), σ. 619, 635.
 Οἶνον (Παραγωγή καὶ κατανάλωσις τῶν μελανῶν) τῆς Ἑλλάδος, σ. 807.
 Ὄνομα (Τὸ) τοῦ συνταγματάρχου, διήγημα, σ. 769, 785.
 Ὄφθαλμιατροῦ (Εἰς τοῦ), διήγημα, σ. 689.
 Παιπᾶ-Νάρκισσος (Ὁ), διήγημα, σ. 609.
 Παρθενωγοεῖον (Τὸ), ποίημα, σ. 666.
 Πατρότης, οἰκογένεια, παιδαγωγία, σ. 427.
 Πέρασμα (Τὸ), διήγημα, σ. 429.
 Πιθήκων (Ἡ κοινωνία τῶν), σ. 701, 732, 750, 780, 813.
 Πόθεν προέρχεται τὸ κακόν, σ. 703.
 Πριγκίπων (Αἱ νῆσοι τῶν). Χάλκη, σ. 465, 481, 497.
 Προσευχὴ εἰς τὴν ἀγάπην, ποίημα, σ. 623.
 Πρωτοχρονιάς (Αἱ εὐχαὶ τῆς), σ. 825.
 Ρόδον (Τὸ λευκόν), διήγημα, 459, 475.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Συνδρομή ἑτησίαν: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20 — Αἱ συνδρομαὶ ἀρχοῦνται ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου. Ἐκτός, ἔτους καὶ εἰς ἑτήσια. — Γραφεῖον Αἰετοῦ. Ὁδὸς Σταδίου 32.

6 Ἰουλίου 1886

Τόμος ΚΒ΄

Ο ΓΟΥΣΤΑΥΟΣ ΕΪΧΤΑΛ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ

1833—1835

[Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε προηγουμ. φύλλον.]

Ἄτυχῶς, ἄλλαι ἐκ τῆς περιηγήσεως ἐκείνης ἐπιστολαὶ δὲν ἀνευρέθησαν μεταξύ τῶν ἐγγράφων τοῦ κ. Εἰχτάλ. Ἄλλ' οὔτε τὸ σχέδιον ἐπραγματοποιήθη τῆς μέχρι Λαρίσσης ἐκδρομῆς, καθ' ἃ ἔγραψε πρὸς τὸν φίλον του. Ἐκ Λαμίας μετέβη εἰς Λεβαθεῖαν, κατὰ τὰς ἐπομένους ἐκ τοῦ ἡμερολογίου του σημειώσεως.

— 10 Ἰανουαρίου 1835. Ἀναχώρησις ἐκ Λαμίας. — Λεβάννα ἀρχαίων λουτρῶν εἰς Θερμοπύλας. — Γήλοφος θεωρούμενος ὑπὸ τοῦ περιηγητοῦ Gell ὡς ὁ τύμβος τῶν ὑπὲρ πατρίδος πεσόντων Σπαρτιατῶν. — Φονεύομεν καθ' ἡδὸν ἐξ κοσμοσύρους. — Τὸ ἐσπέρας φθάνομεν εἰς τὸ Χάνι τοῦ Μώλου. — Εὐθυμία τοῦ ἀγωγιάντου, ἀρχαίου ἀγωνιστοῦ, Φλώρου Λεβαθεῶς. Ζωηρότης, χορὸς, ἔσσηματά του. Ἐντοῦτοις ἔχει 55 ἐτῶν ἡλικίαν. — Οὐδέποτε ἤκουσα χωρικοὺς εὐπρεπέστερον συνομιλοῦντας ἢ σήμερον.

— 11 Ἰανουαρίου. Ὀδοπορία ἐκ Μώλου εἰς Δραχμάν. Μέχρι Καινούριου δύο ὥραι. Ἐκείθεν εἰσέρχεται τις ἐντὸς δασώδους φάραγος. Κατόπιν ἀνέβημεν ἐπὶ τρεῖς ὥρας τὸ βουνόν, ἐν μέσῳ χιόνος, κατέβημεν δὲ ἐπὶ δύο ὥρας μέχρις οὗ ἐφθάσαμεν εἰς Δραχμάν. Ὑπάρχει ἄλλη ὁδὸς ἐκ Μώλου, διὰ Μενδενίτσας καὶ Τουρκοχωρίου, ἀλλὰ κατὰ τὴν ὥραν ταύτην τοῦ ἔτους εἶναι, ὡς ἐπληροφορήθημεν, ἀδιάβατος ὡς ἐκ τῆς πολλῆς χιόνος.

— 12 Ἰανουαρίου. Μεταξὺ Δραχμανίου καὶ Λεβαθεῖας ἡ πεδιάς εἶναι κατὰ τὸ τρίτον καλλιερρημένη. Ἡ γῆ εἶναι εὐφορωτάτη. — Ἀθλία κατὰστασις τῆς λιθοστρώσεως καὶ τῶν γεφυρῶν τῆς Τουρκικῆς ὁδοῦ. Ἀνάγκη ἀμέσου ἐπισκευῆς τῶν ὑπαρχουσῶν γεφυρῶν, πρὸς ἀποφυγὴν μεγαλειτέρας κατόπιν δαπάνης.

Εἰς Δραχμάν συνάντησις μετὰ ξυλουργῶ Ἀλθανοῦ, θέλοντος νὰ τοποθετήσῃ νερόμυλον πρὸς πρὶόνισμα ξύλων εἰς τὰς ὑπερείας τοῦ Πα-

νασοῦ. Ζητεῖ, διὰ τὸ πρῶτον τοῦλάχιστον ἔτος, ἀσυδοσίαν ἐπὶ τῶν σανίδων, ὅπως ἀποζημιωθῇ διὰ τὴν πρώτην δαπάνην τῆς ἐγκαθιδρύσεως. Παραπονεῖται πρὸς τούτους διὰ τὴν πληρωμὴν τοῦ φόρου ἐπὶ τῶν πωλουμένων σανίδων οὐχὶ ἐπὶ τόπου, ἀλλ' εἰς τὸ μέρος ἐνθα πωλοῦνται, καθότι οὕτω ὁ φόρος λογιζέται καὶ ἐπὶ τῶν ἐξόδων τῆς μεταφορᾶς. Ἐπεσκέφθη ὅλα τὰ δάση τῆς Στερεᾶς, οὐδὲν δ' ἐξ αὐτῶν ἐπαινεῖ, ἐξαιρουμένων τῶν ἐν Εὐβοίᾳ.

Λέων τῆς Χαίρωνειας καὶ θέατρον (Κάπραινα). — 1/13 Ἰανουαρίου 1835. Λεβαθεῖα. Τοποθεσία αὐτῆς πρὸς ἄρκτον, ἐπὶ προεκτάσεως τοῦ Ἑλικωνος. — Γεωργάκης Λοιδωρῆκης, Λάμπρος Νάκος, Λουκάς Νάκος, Γεωργαντᾶς, Φίλων (πατὴρ καὶ υἱός), Παναγιώτης Λοιδωρῆκης — Καψάλης, γραμματεὺς τῆς Ἐπαρχίας, ἀναπληρῶν τὸν Ἐπαρχον. Τὸ ἐσπέρας τῆς παραμονῆς τοῦ νέου ἔτους ἑορτῆ, συγχρόνως δὲ φωναὶ ὑπὸ τὰ παράθυρά μου καὶ μοιρολόγια διὰ τινὰ ἀποθανόντα. Ἡ ἐπαρχία περιέχει 15,000 κατοίκους, ἡ δὲ πόλις 3,000...

Ἄντρον τοῦ Τροφωνίου ἐντὸς φάραγος. Νομαί. Τὰ αὐτὰ καθὼς ἀλλαχοῦ παράπονα. Ἡ Λεβαθεῖα δὲν ἔχει χειμερινὰ βοσκήματα. Εἰς τὴν πεδιάδα βλαστάνει χόρτον φαρμακερὸν ἐξολοθρευτὸν τὰ κτήνη. Τὸ ἔλος ὀλέθριον διὰ τὰ γιδοπρόβατα. — Καθόσον ἡ καλλιέργεια ἐκτείνεται, ἐλαττοῦται ὁ ἀριθμὸς τῶν χειμερινῶν λιβαθίων. — Εὐχῆς ἔργον ἡ ἐλάττωσις τοῦ ἀριθμοῦ τῶν προβάτων καὶ αἰγῶν καὶ ὁ ἀντὶ τούτου πολλαπλασιασμός τῶν βοῶν. Ἄλλὰ τὰ πρόβατα πληθύνονται ἀνεπαισθήτως, ἄνευ τῆς ἀνάγκης νέων κεφαλαίων, ἐλλείπουσι δὲ σήμερον κεφάλαια πρὸς ἀγορὰν ἀγελῶν βοῶν. Ἐντούτοις ἰδιοκτῆται τινὲς ἤρχισαν νὰ σχηματίζωσι τοιαύτας ἀγέλας. Τὰ ἔλη τῆς Κωπαίδος ἠδύναντο νὰ χρησιμεύσωσι πρὸς ἵπποτροφίαν καθὼς καὶ δι' ἀγέλας βουβῶν. — Ζητεῖται ἐνταῦθα ἐπιμόνως ἡ πλειστηρίασις τῶν λιβαθίων. Πρέπει δὲ νὰ γίνηται αὕτη κατὰ μῆνα Φεβρουάριον, διότι τὰ ποιμνια μεταβαίνουν εἰς τὰς βοσκὰς τὸν Ἀπρίλιον. Ἐπὶ τοῦ παρόντος οἱ κάτοικοι λαμβάνουν ἀδείας πρὸς νομὴν ἄνευ ἀνάγκης, καὶ τὰς μεταπωλοῦν εἰς τοὺς Βλάχους.

Συγκρατὴρ (H), σ. 798.
Σεισμοὶ ἐν Ἑλλάδι, σ. 553.
Σεισμοὶ (Οἱ), τὰ ἠφαιστειωδῆ φαινόμενα καὶ ὁ ὄργανισμὸς τῆς γῆς, σ. 650, 682, 669, 715.
Σεισμὸν (Μετὰ τὸν), διήγημα, σ. 721, 737.
Σημαιοφόρος (Ὁ ἀνδρείος), διήγημα, σ. 705.

Σημειώσεις: Γυνὴ πολὺγλωσσος, 432 — Τομὴ τοῦ ἰσμοῦ τῆς Πανάμας, 432. — Ἐκθεσις χειρουργικῶν ἐργαλείων, 448. — Ἀνύψωσις τοῦ ἐδάφους ἐν Michigan, 448. — Ὁ βασιλεὺς τῆς Ταβολάρας, 448. — Ἀντικατάστασις τῆς λαμπετοῦ διὰ τοῦ ἠλεκτρισμοῦ, 448. — Βασιλεῖς παράφρονες, 463. — Σιδηροὺς πύργος ἐν Παρισίῳ, 463. — Βιβλιοπωλεῖα καὶ ἐφημερίδες ἐν Ἰαπωνίᾳ, 464. — Πληθυσμὸς τῶν Παρισίων, 464. — Ἐπιστολὴ Αἰμιλίου Ὁξίε, 464. — Ἀπογραφή τῆς Σάμου, 479. — Εὐσαρκία τοῦ Βίσμαρκ, 480. — Προϊστορικὸν μονοξυλον, 480. — Ἀνακάλυψις χρυσοφόρου στομίματος ἐν Αὐστραλίᾳ, 480. — Χάρτ-πασσᾶς, 480. — Συνθηματικὴ γλῶσσα ἀλεξιβροχίου, 496. — Ἀνέκδοτα περὶ Αἴστ, 512. — Τὸ μέγιστον τῶν ἠερολογίων, 528. — Δεῖπνον βαθυπλοῦτου, 544. — Ἀνακλιώσις περὶ σεισμοῦ, 560. — Φαινόμενα τῶν σεισμῶν, 576. — Ὑπερκαυκάσια σιδηροδρομικὴ γραμμὴ, 576. — Πρωτότυπος ἀγγελία, 575. — Ἀεροδρομία ἐν Γαλλίᾳ, 576. — Φοιτητὰὶ γερμανικῶν Πανεπιστημίων, 576. — Τὸ γάλα τῶν ὀρνίθων, 594. — Κατανάλωσις φωσφορικῶν πυρετιῶν, 594. — Ἐριον ἐκ ζύλου, 594. — Μεσόγειος θάλασσα ἐν Ἀλγερίᾳ, 594. — Ὑγρὸν πρὸς διατήρησιν κρεάτων κτλ., 594. — Θεραπεία τῆς λύσσης, 592. — Ἰδιότροποι Ἄγγλοι, 592. — Ἀνέκδοτον Ναπολέοντος Α', 592. — Τὸ τηλεφῶνον ἐν τῇ Ἰατρικῇ, 608. — Ἀνέκδοτον βασιλεῶς Οὐμβέρτου, 608. — Τὰ χρέη τῆς Ἀγγλίας, 608. — Παρατηρήσεις περὶ τοῦ ἀνθρωπίνου ἀναστήματος, 623. — Ἀνέκδοτον περὶ Βίσμαρκ, 623. — Ἀνέκδοτον περὶ Βαλζάκ, 624. — Ἀποτελέσματα τοῦ ὀσμωτισμοῦ, 624. — Ἀνέκδοτον τοῦ στρατάρχου Manteuffel, 640. — Πολεμικὸς στόλος τῆς Γαλλίας, 640. — Μακροβιότης ἐν Ἑλλάδι, 655. — Δικηγόροι ἐν Ἀθήναις, 655. — Ἐπίδρασις τοῦ ἠλεκτροῦ φωτός εἰς τὴν βλάστησιν τῶν φυτῶν, 655. — Σιδηροδρομοὶ ἐν Εὐρώπῃ, 656. — Φηροδρομικὴ μηχανὴ, 656. — Ὁ κίνησος ὡς κόσμημα τοῦ πλοῦ, 656. — Ἀνέκδοτον περὶ Ἀνδράσας, 671. — Ἐμπόριον Ἑλλάδος καὶ Αἰγύπτου, 671. — Πληθυσμὸς τῆς Βοσνίας καὶ Ἑρζεγοβίνης, 672. — Νέα μέθοδος πρὸς πίστωσιν τῆς ταυτότητος τῶν ἀνθρώπων, 672. — Ἀνακάλυψις χρυσοφόρων κοιτασμάτων, 672. — Χημικὴ σύστασις τοῦ ἀνθρώπου, 672. — Τὸ περιδέραιον τῆς βασιλείσεως Μαργαρίτας, 688. — Προϊόντα τῆς Κύπρου, 688. — Οἱ Παρισίαι, λιμὴν ἐπιβαλλίσσιος, 688. — Προϊστορικὴ ἔγχνη ἀνθρώπου, 704. — Νέον γένος μυρμηκῶν, 704. — Ρωσικὸς κληρὸς, 704. — Διαργάνωσις διεθνούς ἐκθέσεως πολεμικοῦ ὀπλοῦ, 704. — Ναυπήγησις κολοσσαίου ἀτμοπλοίου, 704. — Γεῦμα ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ Πεκίνοῦ, 719. — Μετα-

νάστευσις τῶν κατοίκων τῶν Κυκλάδων, 720. — Ἀνεύρεσις ἐκκλησιαστικοῦ θρόνου ἐν Ζακύνθῳ, 720. — Δαπάναι πολεμικαὶ τῆς Ἀγγλίας, 720. — Χρησιμοποίησις τῶν κυνῶν ἐν τῇ στρατιωτικῇ τέχνῃ, 720. — Ἐθνικὴ Ἀφρικανικὴ Ἐταιρεία, 735. — Παραγωγή ἀνθρακικοῦ ὀξέος ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου, 736. — Προϊόντα ἔθνικοῦ τυπογραφείου τοῦ Βερολίνου, 736. — Λόγος περὶ τῆς ἐντολῆς τῆς γυναίκος, 736. — Ρῶσοι δημοσιογράφοι, 752. — Δαπάναι τῆς γαλλικῆς Κυβερνήσεως, ὑπολογιζόμεναι καθ' ὥραν, 752. — Ἡ μικροτέρα ἐφημερίς τοῦ κόσμου, 768. — Ὁξυτογενήτωρ, 768. — Τυφλοί, κωφάλαοι καὶ φρενοβλαβεῖς ἐν Ἑλλάδι, 768. — Μηχανήματα πρὸς πρόληψιν τῶν συγκρούσεων ἀτμοπλοίων, 783. — Ἡ Ἀδελίνα Πάττη ἐν Ἀμερικῇ, 784. — Ἀνθρωποὶ κερκοφόροι, 784. — Ἀνακάλυψις μεταλλείων χρυσοῦ, 784. — Μαθητὰὶ ἐν Πρωσίᾳ, 799. — Κατασκευὴ κλειδοκυμβάλων, 799. — Ὑπολογισμὸς τῶν κόκκων σίτου ἐπὶ τοῦ ζατρκίου, 800. — Ἀνακάλυψις φασφορικοῦ βρακτηρίου, 800. — Κατασκευὴ ἀδχιμάντων ἐκ τῆς σακχάρως, 816. — Ἀνέκδοτον περὶ Μόλτικε, 832. — Στατιστικὴ τηλεγραφικῶν γραμμῶν, 832. — Αἱ ἐν Ἑλλάδι ὑπάρχουσαι μοναί, 832. — Ἀνέκδοτον περὶ Παύλου Αἰμιλίου, 832. — Ἀνέκδοτον περὶ Παστέρ, 832.

Συναίτικοι κώδικες, βιβλιογραφία, σ. 446.
Σουπεράτωρ (Ὁ), σ. 719.
Σφραγίδος (Πανομοίωτον τῆς) τοῦ αυτοκράτορος τῆς Ἀβυσσινίας, σ. 638.
Σχολὴ τῶν ὑπαξιωματικῶν (Ἡ ἐν Ἀθήναις), σ. 696.

Ταχυδρομεῖον (Τὸ) τῆς Ἀγγλίας, σ. 687.
Τελευταῖοι λόγοι ἐπισήμων ἀνδρῶν, σ. 607.
Τέλος (Τὸ) τοῦ κόσμου, σ. 541.
Τριχῶν (Παρατηρήσεις περὶ τῶν) τῆς κεφαλῆς, σ. 606.
Τύπος (Ὁ ἀγγλικός), 574, 586.

Υγιεινὴ (Ἡ) τῆς καλλονῆς, 588.
Υπαξιωματικῶν (Ἡ ἐν Ἀθήναις Σχολὴ τῶν), σ. 696.

Φάρμακα (Οἰκιακὰ) κατὰ τῶν ἐγκαυμάτων, σ. 575.
Φιλολογία, Γραμματολογία, Λογοτεχνία, 545.
Φιλοσενία (Ἡ), διήγημα, σ. 444.
Φλογέρα (Ἡ), διήγημα, 602.
Φυτοφάγων (Τὸ ἐστιατόριον τῶν), σ. 569.

Χάλη, σ. 465, 481, 497.
Χάστου (Ποικίλη χρῆσις τοῦ), σ. 478.
Χρήματα (Τὰ), διήγημα, 625.
Χωρισμὸς (Ὁ) ποίημα, 687.

Ὁραὶ ἀγωνίας, ὀδοπορικὴ ἀνάμνησις, 647.

ΣΥΝΤΑΚΤΑΙ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

κατὰ τὸ ΙΑ' ἔτος αὐτῆς

Αἱ κυρίαι: Mary C. Dawes, Αἰκατερίνα Λασκαρίδου, Ἐλίσα Σ. Σούτσου.
Οἱ κύριοι: Χ. Ἄννινος, Π. Α. Ἀξιώτης, Ν. Χρ. Ἀποστολίδης, Π. Χρ. Ἀποστολίδης, Σίμων Ἀποστολίδης, Γ. Α. Βαλαβάνης, Ἄρ. Βαμπᾶς, Δ. Βικέλας, Ἀγγελος Βλάχος, Ἴω. Βρετός, Ν. Κ. Γουλιμῆς, Γ. Δ. Δημητριάδης, Α. Διομήδης Κυριακοῦ, Ἐμμ. Δραγούμης, Γ. Δροσίνης, Α. Θεοδωρίδης, Νεοκλῆς Καζάκης, Δ. Κακλαμάνος, Α. Π. Κουρτίδης, Ἴω. Κωνσταντινίδης, Σπ. Π. Λάμπρος, Μίνως Λάμπρος, Ἄντ. Μηλιαράκης, Σπ. Μηλιαράκης, Ἴγν. Μοσχάκης, Ν. Μοσχόβης, Κωνστ. Νεστορίδης, Κωστῆς Παλαμᾶς, Ἴω. Παναγιώδης, Π. Δ. Παπαδάκης, Ἴω. Πολέμης, Ι. Η. Πολίτης, Ν. Γ. Πολίτης, Ἀριστομένης Προβελέγιος, Μ. Κ. Σακελλαρόπουλος, Σ. Κ. Σακελλαρόπουλος, Ι. Ἰσ. Σκυλίσης, Ἴω. Α. Σούτσος, Γ. Κοζάκης Τυπ. οὐκ., Π. Ι. Φέρμπος, Γ. Φουστάκος, Ἰωσήφ Χατζιδάκης, Θ. δὲ-Χελδράχ, Ν. Χλωρός, Α. Κ. Χούμης.

Δέκατα. Ένεκα τοῦ ἐφετινοῦ δεκατισμοῦ πολλοὶ χωρικοὶ δὲν ἐξέτειναν τὴν καλλιέργειάν των, ἢ καὶ δὲν ἐσπειραν ὅσον πέρυσι.—Καθυστερούμενα ἐν Λεβαδείᾳ.

Σχέδιον τῆς πόλεως. Ἀνάγκη νὰ ὀρισθῇ. Τινὲς τῶν κατοίκων ἐπιθυμοῦν νὰ μετατοπισθῇ ἡ πόλις ἐπὶ τοῦ πρὸς βορρᾶν λόφου, ἀπέναντι τῆς παλαιᾶς πόλεως. Τοῦτο εἶναι ἐπιθυμητόν, καθόσον τὸ βεῦμα ἐπιφέρει ὑγρασίαν, κατὰ δὲ τὸ θέρος ὁ ἐκ τῶν βουνῶν κατερχόμενος ἀήρ προξενεῖ πυρετούς, διαρκούντας καθ' ὅλον τὸν μῆνα τοῦ Αὐγούστου καὶ τοῦ Σεπτεμβρίου. Οὐδεμία ἐκ τῶν ἤδη ὑπαρχουσῶν οἰκιῶν ἔχει ἀξίαν. Αἱ καλλίτεροι εἶναι ἡ τοῦ Γεωργαντᾶ καὶ ἡ τοῦ Δουδουγιώτη.

Ὅδοι. Αἱ εἰς Ἀσπροσίτι καὶ Ἀταλάντην ἠδύνατο εὐκόλως νὰ ἐπισκευασθῶσιν. Ἡ δὲ Ἀθήνας ἔπρεπε νὰ διέλθῃ ἀπὸ Παναγίαν.

Ἐπαρχεῖον. Ὁ Ἐπαρχος ζητεῖ νὰ ἀπαλλαγῇ τῆς ἀμέσου διευθύνσεως τῆς ἀστυνομίας καὶ τῶν διαβατηρίων. Δικαί νὰ μὴ ἐκδίδονται διαβατήρια ἐτήσια, καθὼς αἱ ἀδειαι τοῦ ὀπλοφορεῖν εἰς τοὺς κυνηγούς; Ζητεῖ δ' ἐπίσης καὶ μέσα ἐκτελεστικά. Στερεῖται μέσων τακτικῆς συγκοινωνίας μὲ τὰ χωρία. Συχνάκις ἀναγκάζεται νὰ περιμένῃ μέχρις οὗ οἱ χωρικοὶ ἔλθωσιν εἰς τὴν πόλιν. Δὲν ἔχει διόλου στρατιωτικὴν δύναμιν ὑπὸ τὰς διαθέσεις του, δὲν δύναται δὲ νὰ μεταχειρισθῇ τοὺς χωροφύλακας, εἰμὴ μόνον πρὸς ἐκτέλεσιν δικαστικῶν ἀποφάσεων.

Τρόπος τοῦ ζῆν τῶν χωρικῶν. Οὐδεμίαν τῶν ἀνέσεων τῆς ζωῆς γνωρίζουν. Αἱ κατοικίαι των κατασκευάζονται ἐκ ταρσῶν ἢ καλάμων, ἐνίοτε δὲ κτιζονται εἰς μέρη ἐλώδη καὶ κάλυγρα. Κοιμῶνται μὲ τὰ ἐνδύματά των, ἀδιαφοροῦν δὲ διὰ τὴν ζωὴν τῶν τέκνων των, τὰ ὅποια ἀποθνήσκουν σωρηδόν. Ἡ νέα γενεὰ εἶναι ἀραιά.—Ὁ ἔρωσ παρ' αὐτοῖς εἶναι ἀίσθημα ἀσθενές, οὐδὲ βλέπει τις τοὺς νέους τῶν δύο φύλων ἐρωτικῶς φερομένους πρὸς ἀλλήλους, καθὼς ἄλλαχού. Ἐν τούτοις οἱ πλείστοι τῶν χωρικῶν δὲν στεροῦνται εὐπορίας τινός, ἀλλὰ δὲν σκέπτονται περὶ ἀνεγέρσεως οἰκίας, μὴ φανταζόμενοι ὅτι δύναται νὰ προέλθῃ κέρδος τι ἐκ τούτου.

Οἱ παπάδες ἐξασκοῦν εἶδος ἰατρικῆς, ἀναγινώσκοντες τὸ εὐαγγέλιον εἰς τοὺς πάσχοντας, βεβαιοῦντες δ' ἔπειτα αὐτοὺς ὅτι ἐπῆλθε καλλιτέρευσις εἰς τὴν υἰείαν των. Οὕτως ἀντικαθιστοῦν τοὺς ἰατροὺς. Ἀληθῶς οὐδεὶς ἰατρὸς ὑπάρχει. Οἱ παπάδες ἠδύνατο νὰ χρησιμοποιηθῶσιν ὅπως μάρθωσιν εἰς τοὺς χωρικοὺς πῶς νὰ ζῶσι καὶ πῶς νὰ ἐργάζωνται καλλίτερον.

Ἀταξία τῆς ταχυδρομικῆς ὑπηρεσίας. Ἐνίοτε ὁ ἐξ Ἀθηνῶν ταχυδρόμος ἔρχεται μετὰ ἐξ ἡμέρας ἐνταῦθα, ἀναπαυόμενος ὡς φαίνεται εἰς Χάσια.

Σχολεῖον ὑπάρχει ἐνταῦθα ἐν ἀλληλοδιδακτι-

κόν, εἰς κακὴν κατάστασιν, καθ' ἃ πληροφοροῦμαι.

—^{2/14} Ἰανουαρίου. Ἀναχώρησις διὰ Θήβας. Συνοδοποιρία μετ' ἀγωγιάτων, ἀρχαίων παλληκαρίων. Διηγῆσις τῶν κατορθωμάτων των.

—^{3/15} Ἰανουαρίου. Διάβασις τοῦ Σαρανταποτάμου. Ὠραῖον δάσος ἐκ πευκῶν ῥητινοφόρων.

—^{4/16} Ἰανουαρίου. Ἀφιξις εἰς Ἀθήνας.»

Μετὰ τὴν εἰς Ναύπλιον ἐπάνοδον καὶ τὴν ἐπανάληψιν τῆς ἐν τῇ Γραμματεῖᾳ τῶν Ἑσωτερικῶν ὑπηρεσίας του, παύει ἐκ νέου ὁ Ἐιχτάλ σημειῶν ἐν τῷ ἡμερολογίῳ τὰς καθημερινὰς ἐντυπώσεις του. Αἱ κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἐν τῇ Στερεᾷ περιουσίας γραφεῖσαι μαρτυροῦν τὴν ἀξίαν τοῦ ἐν τῷ γραφεῖῳ τῆς Πολιτικῆς Οἰκονομίας συμβούλου. Μεθ' ὑπόσεως προσοχῆς καὶ νοημοσύνης ἐπεξεργάζεται τὰ πάντα, μεθ' ὑπόσεως ζήλου καὶ ὑπόσεως πρὸς τὴν Ἑλλάδα ἀγάπης φαίνεται ἀφοσιούμενος εἰς τὸ ἔργον του! Εἶδομεν, ἐκ τῆς περὶ τῆς παύσεώς του ἀλληλογραφίας, πῶς ἐξετίμα ὁ Κωλέττης τὸν Γάλλον ὑπάλληλόν του. Ἀλλὰ καὶ ὁ Μάουρερ, ὁμιλῶν περὶ τῆς ἰδρύσεως καὶ τῶν ἔργων τοῦ Γραφείου τῆς Πολιτικῆς Οἰκονομίας, ἀπονέμει ἀνεπιφυλάκτως πάντα ἔπαινον εἰς τὴν εὐφυίαν καὶ τὴν δραστηριότητα τοῦ τε Ἐιχτάλ καὶ τοῦ Roujoux (1).

Ἐν τῷ συγγράμματι τοῦ Μάουρερ ὑπάρχουν λεπτομέρειαι τινὲς περὶ τοῦ σκοποῦ τῆς συστάσεως τοῦ Γραφείου τούτου, ὅστις ἦτο κυρίως ἡ δι' ἀποικισμῶν αὐξήσις τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Ἑλλάδος καὶ ἡ βελτίωσις τῆς ἀθλίας μετὰ τὸν ἀγῶνα καταστάσεώς της. Ὁ Ἐιχτάλ αὐτὸς ἠδύνατο διὰ τῶν ἀπομνημονευμάτων του νὰ συμπληρώσῃ τὰς περὶ τῶν πρὸς τοῦτο ἐνεργειῶν πληροφορίας, ἀποκαλύπτων καὶ τοὺς λόγους τῆς ἀποτυχίας. Ἀτυχῶς, οὔτε τὸ ἡμερολόγιον οὔτε τὰ συνοδευόμενα ἔγγραφα διαφωτίζουν τὴν σελίδα ταύτην τῆς Κυβερνητικῆς ἱστορίας τοῦ νεοσυστάτου Βασιλείου. Ἄλλως δὲ ἡ ἐν Ἑλλάδι διαμονή του δὲν παρετάθη ἐπὶ πολὺ πλεον. Τὴν 6ην Ἰουνίου 1835 παρουσιασθεὶς ἐν Ἀθῆναις ἐνώπιον τοῦ βασιλέως Ὁθωνος τὸν ἀπεχαιρέτισε, μετὰ δὲ τέσσαρας ἡμέρας ἀναχωρήσας ἐξ Ἀθηνῶν μετέβη εἰς Ναύπλιον, ὁπότεν, τὸ ἑσπέρας τῆς 11 Ἰουνίου, ἀπέπευσεν ἐπὶ τοῦ Γαλλικοῦ πολεμικοῦ πλοίου ἢ *Αρτεμισία*. Τὴν 29 τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ἀφίχθη εἰς τὸν λιμένα τοῦ Τουλῶν. Ἐκτοτε δὲν ἐπανεῖδε τὴν Ἑλλάδα.

Διατὶ ἀνεχώρησε;—Ἰδοὺ μεταγενεστέρα, ἀλλ' ἀχρονολόγητος, περὶ τούτου ἔγγραφῃ ἐν τῷ σημειωματαρίῳ του: «Παρήτησα τὴν Ἑλλάδα αὐτὸς μετὰ τὴν ἐνηλικιότητα τοῦ Βασιλέως, αὐτοῦ τοῦ Ἀρμανσπεργ ἀρχιγραμματέως

(1) *Ide Das Griechische Volk* κτλ. von Georg Ludw. von Maurer. Heidelberg. 1835. Τόμ. Β', σελ. 99.

Ο ΝΑΥΑΓΟΣ ΤΗΣ ΚΥΝΘΙΑΣ

(Μυθιστόρημα Ἰουλίου Βέρν καὶ Ἀνδρέου Λορῆ)

[Μετὰφρ. Α. Π. Κουρτίδου.]

ΙΘ'.

Πυροβολισμοί.

Περὶ τὴν δευτέραν μετὰ τὸ μεσονύκτιον ὥραν ὁ Ἐρικ καὶ ὁ Ἐρσεβὸν καταπεπονημένοι εἰσέδυσαν εἰς τὴν ἀποθήκην τῶν τροφίμων, καὶ ἐξηπλώθησαν ἐγγὺς ἀλλήλων, μεταξύ δύο βυτινῶν, παρὰ τὴν θερμὴν τοῦ Κλάας δορᾶν, ὅπου δὲν ἐβράδυναν ν' ἀποκοιμηθῶσιν. Ὅτε ἀφύπνισθησαν ὁ ἤλιος εἶχεν ἤδη ἀναβῆ ὑπὲρ τὸν ὄριζοντα, ὁ οὐρανὸς ἐγένετο ἀνέφελος καὶ κυανοῦς καὶ ἡ θάλασσα γαλιναῖα. Τὸ πελώριον τμήμα τοῦ πάγου ἐφ' οὗ ἔπλεον, ἔνεκα τῆς ἡρέμου καὶ κανονικῆς αὐτοῦ κινήσεως ἐφαίνετο ἀκίνητον. Ἀλλὰ κατὰ τὰ δύο αὐτοῦ ἄκρα γιγαντιαῖοι κρύσταλλοι ἐκυλίσθησαν, φερόμενοι μεθ' ὀρμῆς, συρρασόμενοι κατ' ἀλλήλων. Τὸ ὑπὸ τῶν κρυστάλλων τούτων ἀποτελούμενον γραφικὸν τοπίον, ἀντανακλῶν ἢ διαλύον, ὡς πρίσμα, τὰς ἠλιακὰς ἀκτῖνας, ἦτο ἐν τῶν θαυμασιωτέρων ἐξ ὅσων ποτὲ εἶχεν ἰδῆ ὁ Ἐρικ. Καὶ ὁ Ἐρσεβὸν αὐτός, ὁ ἐλαχίστην ῥοπὴν ἔχων ἐν γένει, ἰδίᾳ δ' ἐν τῇ εὐρίσκειτο δεινῇ περιστάσει, εἰς τὸ θαυμάζειν τὴν μεγαλοπρέπειαν τῆς ἀρκτέως φύσεως, κατεμαγεύθη ὑπὸ τῆς καλλονῆς τοῦ θεάματος.

—Τὶ καλὰ ποῦ θὰ ἦταν νὰ κυττάζῃ κανεὶς ὅλη αὐτὴ τὴν ὠμορρίαν ἀπὸ τὸ κατάστρωμα ἐνὸς πλοίου! εἶπε στεναζών.

—Μπᾶ! ἀπήντησεν ὁ Ἐρικ μετὰ τῆς συνήθους αὐτῷ εὐθυμίας, ἂν εὐρίσκόμεθα ἐπάνω εἰς πλοῖον, θὰ εἶχομεν τὸν νοῦν μας πῶς ν' ἀποφυγῶμεν αὐτοὺς τοὺς πάγους καὶ νὰ μὴ κατακομματιασθῶμεν, ἐν ᾧ ἐπάνω εἰς τὸ νησί μας δὲν φοβοῦμεθα τίποτε ἀπ' αὐτά.

Βεβαίως αἰσιδοξοτέρα τῶν πραγμάτων ἔποψις δὲν ἦτο δυνατή. Ὁ Ἐρσεβὸν ὑπεμεδίασε θλιβερώς. Ἄλλ' ὁ Ἐρικ δὲν ἀπεκαρτέρει.

—Δὲν εἶνε ἔκτακτον εὐτύχημα ὅτι ἔχομεν μαζί μας τὴν ἀποθήκην αὐτὴν τῶν τροφίμων; προσεῖπεν. Ἡ κατάστασις μας θὰ ἦτο πραγματικῶς ἀπελπιστικὴ ἂν δὲν εἶχομεν τίποτε. Ἀλλὰ μὲ εἴκοσι βαρέλια παξιμαδιῶν, καπνισμένου κρέατος καὶ βουμίου, μὲ τὰ ὅπλα μας καὶ τὰς φυσιογιωθῆκας μας γεμάτας τί φόβον ἔχομεν; Τὸ πολὺ πολὺ νὰ ταξειδεύσωμεν μερικὰς ἑβδομάδας χωρὶς νὰ ἴδωμεν στερεάν. Θὰ ἰδῆς, πατέρα, ὅτι ἀπὸ τὸν κίνδυνον τούτου θὰ σωθῶμεν ὅπως ἐσώθησαν οἱ ναυαγοὶ τῆς Χάνας.

—Τῆς Χάνας; ἠρώτησε περιέργως ὁ Ἐρσεβὸν.

—Ναί, ἐνὸς πλοίου τὸ ὅποιον τῷ 1869 ἤλαθεν εἰς τὰς πολέαικας θαλάσσας. Μερικοὶ ἄνδρε-

«καὶ παραιτηθέντος ἐξ ἀνάγκης τοῦ Κωλέττη. «μοὶ ἀπέβχαινε ἀδύνατον νὰ μείνω εἰς τὴν θέσιν μου». Ἡ πρὸ ἐξ μηνῶν διαγωγή τοῦ Ἀρμανσπεργ πρὸς αὐτὸν καὶ ἡ προφανὴς ἔκτοτε δυσμένειά του ἐπέξηγουν ἀρκούντως τὴν ἄνωθε συνοπτικὴν περικοπήν. Ἄλλως, ἠδύνατο ἴτως ὁλόκληρον τὸν βίον ν' ἀφιέρωσῃ ὁ Ἐιχτάλ εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ ἐπ' αὐτῆς ν' ἀποθάνῃ.

Ἀλλὰ καὶ μακρὰν αὐτῆς ζῶν δὲν τὴν ἐλησμόνησεν, οὐδ' ἔπαυσεν ἀγαπᾶν αὐτήν. Τὴν 26 Αὐγούστου 1835 ἔγραψεν ἐκ Διέπης πρὸς τὸν Κωλέττην, ἀφιχθέντα πρὸς τινὸν ἡμερῶν εἰς Παρισίους. «Δὲν παύω συλλογιζόμενος τὴν Ἑλλάδα, τοὺς φίλους ὅσους ἐν αὐτῇ ἀπέκτησα. «τὰ κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ἀναχωρήσεώς μου «προμηνυόμενα ἐκεῖ συμβεβηκότα, καὶ ὕμᾳ. «Διέρχομαι νοερῶς τὰς ἐξακοσίας λέγας τὰς «ὅποιαις διέτρεξα πρὸ ὀλίγου, ὅπως ἀναλογισθῶ «ὅτι ἐκεῖ κάτω ὑπάρχει κόμος, ἐντὸς τοῦ ὁποίου «ἔζησα καὶ μετὰ τοῦ ὁποίου ἐλιπίζω ὅτι δὲν θὰ «διακοπῶσι ποτέ αἱ σχέσεις μου.»

Τὰ αἰσθήματα ταῦτα οὐδέποτε, κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ μικροῦ καὶ χρηστοῦ βίου του, διέψευσεν. Οὐδέποτε διέκοψε τὰς πρὸς τὴν Ἑλλάδα σχέσεις, οὐδέποτε ἔπαυσε σκεπτόμενος περὶ αὐτῆς. Ἐὰν δὲν ἐξετιμῆθη ὡς ἔδει, ἐὰν ἠδικήθη παρὰ τῶν τότε κυβερνούντων αὐτήν, ἠσθάνετο βεβαίως ὅτι ἦτο ἀνεύθυνος ἡ Ἑλλάς. Ἀλλὰ καὶ ἐὰν ἔτι ἔπταιεν, ἡ μνησικαχίς δὲν ἠδύνατο νὰ εἰσχωρήσῃ εἰς τὴν γενναίαν καρδίαν του.

«Ἀείποτε (ἔσημείωσέ που ἐν τῷ ἡμερολογίῳ «του, ἄνευ ἡμερομηνίας,) αἰετοπε ὑπῆρξεν ἐντὸς «μου ἡ πεποίθησις εἰς τὴν εἰμαρμένην μου. Αὐ- «τη ὑπῆρξε τὸ στήριγμά μου ἐν τῷ βίῳ. Τοῦτο «συνησθάνθη ἑναργέστερον τὴν μόνην φορὰν «καθ' ἣν πρὸς στιγμὴν ἐκλονίσθη ἡ τοιαύτη πε- «ποίθησις, τὴν ἑσπέραν ὅτε ἀναχωρῶν ἐξ Ἑλλάδος ἀπεχαιρέτησα τὸν κ. Rouen (πρέσβυν «τῆς Γαλλίας). Ἦτο ἐξώρως, ἀλλ' ὁμως δὲν μοὶ «προσέφερε τὸν ἵππον του διὰ νὰ μεταβῶ εἰς «Πειραιᾶ, ὥστε ἠναγκάσθη νὰ ἐνοικιάσω ἐν «ἄθλιον ζῶν. Τὸ ἑσπέρας ἐκεῖνο ἐνόμισα πρὸς «στιγμὴν ὅτι παραιτῶ τὴν Ἑλλάδα χωρὶς ν' «ἀφήσω τίποτε ὀπισθὲν μου, καὶ ὅτι ἡ ἐν αὐτῇ «διαμονή μου ὑπῆρξεν ἀνωφελής.»

Ὅχι, δὲν ὑπῆρξεν ἀνωφελής. Ναὶ μὲν ἔμειναν ἀπραγματοποίητα τὰ περὶ ἀποικισμοῦ σχέδια, ἀλλ' ὁ φιλελληνισμὸς του δὲν ἔμεινε ἄκαρπος. Τοῦτο διετράνωσεν ὁ μετέπειτα βίος του, δύναται δὲ νὰ τὸ προσμαρτυρήσωσι καὶ ὅσοι Ἑλλη- νες εὐτυχῆσαντες νὰ τὸν γνωρίσωσιν ἐκ τοῦ πληθίου ἐτιμῆθησαν διὰ τῆς φιλίας του.

Δ. ΒΙΚΕΛΑΣ

τοῦ πληρώματος τοῦ ἀπεχωρίσθησαν ἀπὸ τὸ πλοῖον ἐπάνω εἰς ἓν μέγαλον κομμάτι πάγου, εἰς τὸ ὁποῖον μετέφερον τροφὰς καὶ κάρβουνα. Ἐξήμισυ μῆνας ἔμειναν ἐπ' αὐτοῦ, ἐταξείδευσαν χιλιάδας μίλλια, καὶ ἐπὶ τέλους ἔφθασαν εἰς τὰ ἀρκτικά μέρη τῆς Βορείου Ἀμερικῆς.

— Ἀμποτε καὶ ἡμεῖς νὰ ἔχωμεν αὐτὴν τὴν τύχην! εἶπε στενάζων ὁ Ἐρσεβον... Ὡς τόσο ὅμως καλὰ θὰ κάμωμε, θαρρῶ, νὰ συμπῆσωμε καὶ κἄτι.

— Σύμφωνα, εἶπεν ὁ Ἐρικ. Μία γαλέτα καὶ ἓνα κομμάτι καπνιστοῦ κρέατος διόλου δὲν θὰ με δυσαρστήσουν.

Ὁ Ἐρσεβον ἐξέβαλεν δύο βυτινῶν διπυρῆτην καὶ τεταρχειυμένον βόειον κρέας διὰ τῆς αἰγμῆς δὲ τοῦ μαχαιρίου αὐτοῦ ἤνοιξεν ἐν τῇ πλευρᾷ βύτιδος τινος ὅπῃ ἦν ἔδυσε ἀμέσως διὰ πώματος κατασκευασθέντος ἐκ ξυλίνης στεφάνης. Εἶτα δ' ἤρξαντο ἀριστῶντες.

— Τὸ κομμάτι τοῦ πάγου μετὰ τὸ ὁποῖον ἐταξείδευαν οἱ ναῦται τῆς Χάρσας ἦτο μέγαλον ὅσον τὸ ἰδικόν μας; ἠρώτησεν ὁ γέρον ἀλιεύς μετὰ δέκα λεπτά, ἅτινα ἔδαπάνησεν εὐσυνειδήτως εἰς ἀνάκτησιν τῶν δυνάμεών του.

— Δὲν τὸ πιστεύω· τὸ ἰδικόν μας θὰ ἔχη μῆκος δέκα ἢ δώδεκα χιλιομέτρων τοῦλάχιστον, ἐν ᾧ τῆς Χάρσας θὰ εἶχε μόλις δύο, ἐκτὸς τούτου εἶχε καταφαγωθῆ μετὰ ἕξι μηνῶν χρῆσιν. Οἱ δυστυχεῖς ναυαγοὶ ἠναγκάσθησαν νὰ τὸ παραιτήσων τότε, διότι τὰ κύματα ἔφθασαν μέχρι τοῦ καταφυγίου των. Εὐτυχῶς εἶχον μίαν βάρκαν μετὰ τὴν ὁποίαν ἠδύνατο νὰ μετακιζῶν εἰς ἄλλο τεμάχιον πάγου ὅταν ἐκεῖνο εἰς τὸ ὁποῖον εὐρίσκοντο δὲν ἦτο πλέον κατοικήσιμον. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἐπέρασαν ἀπὸ κρύσταλλον εἰς κρύσταλλον ὡς λευκαὶ ἄρκτοι, μέχρι τῆς στιγμῆς καθ' ἣν ἠτύχησαν τέλος νὰ ἐπανίδουν τὴν στερεάν.

— Ἄ! βλέπετε; εἶπεν ὁ Ἐρσεβον, αὐτοὶ εἶχον βάρκαν ἀλλὰ ἡμεῖς δὲν ἔχομεν. Ἄν δὲν ἐμβῶμε μέσα εἰς κανὲν ἄδειο βαρέλι, δὲν βλέπω πῶς θὰ εἰμπορέσωμε νὰ φύγωμεν ἀπ' ἐδῶ ἐπάνω!

— Θὰ τὸ ἰδοῦμεν ὅταν ἔλθῃ ἡ ὥρα, ἀπεκρίθη ὁ Ἐρικ. Ἐπὶ τοῦ παρόντος τὸ χρέος μας εἶνε νὰ περιέλθωμεν ὅλον τὸ νησί μας καὶ νὰ τὸ ἐξετάσωμεν.

Ὁ Ἐρσεβον καὶ ὁ Ἐρικ ἀνηγέρθησαν, ἀμφότεροι δὲ ἀνερχήθησαν εἰς ὕψωμά τι πάγων καὶ χιόνων ὅπως λάβωσι γενικὴν ἰδέαν τοῦ τμήματος ἐκείνου τοῦ πάγου ὁμοίως δὲ πρὸς μακρὰν σχεδίαν ἢ ἀκριβέστερον εἰπεῖν πρὸς νῆσον δώδεκα ἢ καὶ δεκαπέντε ἕως χιλιομέτρων μῆκος ἔχουσαν ἀπὸ τοῦ ἐνὸς μέχρι τοῦ ἐτέρου ἄκρου, σχηματίζουσαν χονδροειδῶς τεράστιον κήτος ἐξηπλωμένον ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ πολι-

κοῦ ὠκεανοῦ. Ἡ ἀποθήκη τῶν τροφίμων ἔκειτο ἐπὶ τῆς γραμμῆς τῆς περιστάσεως τὴν κεφαλὴν τοῦ κήτους. Ἄλλ' ἦτο ἀρκούντως δυσχερὲς νὰ κρίνωσι περὶ τοῦ μεγέθους καὶ τοῦ ἀληθοῦς σχήματος τῆς νήσου. Πλείστοι λοφίσκοι καθίστων ἀνώμαλον τὴν ἐπιφάνειαν αὐτῆς ἀποφράσσοντες πανταχόθεν τὴν θέαν. Τὸ ἄκρον, ὅπερ τὴν προτεραιάν ἀπετέλει τὸν μυχὸν τοῦ κόλπου, ἦτο τὸ μᾶλλον ἀπομακρυσμένον. Ἀπεφάσισαν δὲ νὰ τραπῶσι τὸ πρῶτον πρὸς τὴν διεύθυνσιν ταύτην. Καθόσον δ' ἠδυνήθησαν νὰ ἐξακριβώσωσιν, ὡς ἐκ τῆς θέσεως τοῦ ἡλίου, ὁ αὐχὴν ἐκεῖνος τῆς κρυσταλλώδους στερεᾶς ὅστις πρὶν ἀποσπασθῆ τῆς συμπαγοῦς ἐκτάσεως ἐξετείνετο πρὸς δυσμὰς, νῦν εἶχε στραφῆ πρὸς βορρᾶν. Εὐλόγως λοιπὸν συνεπέρανον ὅτι ἡ νῆσος ἔπλεε πρὸς νότον, φερομένη ὑπὸ τῶν βευμάτων ἢ τοῦ ἀνέμου, καὶ ἡ ἐξαφάνισις δὲ πλέον παντὸς ἔχουσε τοῦ μακροῦ ἔρκου τῶν πάγων, ὅπερ ἐξετείνετο περὶ τὴν ἐβδομηκοστὴν ὁδὸν παράλληλον ἀπ' ἀνατολῶν πρὸς δυσμὰς, ἐπεκύρου πληρέστατα τὴν ὑπόθεσιν ταύτην.

Ἡ νῆσος ἦτο χιονοσκεπής, ἐπὶ τῆς χιόνος δὲ ταύτης ἐφαίνοντο ἐνίοτε μελανὰ στίγματα ἅτινα ὁ Ἐρσεβον ἀνεγνώρισεν ὅτι ἦσαν «οὐγιούκ.» Ἐὰ γενειοφόρα ἀμφίβια ταῦτα ἐφώλευον ἀναμφιβόλως ἐν ῥωγμῆς ἢ τρώγλαις, νομίζοντα δ' αὐτὰ ἀπηλλαγμένα παντὸς κινδύνου, ἐθερμαίνοντο εἰς τὸν ἡλιον.

Ὀλόκληρον ὄραν ἐβάδισαν ὁ Ἐρικ καὶ ὁ Ἐρσεβον ὅπως φθάσωσιν εἰς τὸ ἄκρον τῆς νήσου. Διχρῶς δὲ ὠδεύσαν παρὰ τὴν ἀνατολικὴν ἀκτὴν διότι οὕτω ἠδύνατο νὰ ἐξερευνώσῃ τὴν τε θάλασσαν συγχρόνως καὶ τὴν νῆσον. Συχνάκις ὁ Κλάας προτρέγων, ἔτρεπεν εἰς φυγὴν οὐριούκ τινά, ὅστις σκακιῶς συρόμενος μέχρι τοῦ χιλιούτου παγικοῦ πεδίου ὤρμα εἰς τὸ ὕδωρ. Εὐχερέστατον ἦτο εἰς τοὺς δύο ναυαγοὺς νὰ φανεύσωσι πολλοὺς. Ἀλλὰ πρὸς τί ἀφ' οὗ ἦτο ἀδύνατον ν' ἀνάψωσι πῦρ ὅπως ὀπτήσωσι τὴν ἄλλως ἀβρὰν σάρκα τῶν ζώων τούτων; Ὁ Ἐρικ ἄλλως εἶχε μερίμνας· ἐξήταξε συντόμως τὸ ἔδαφος τῆς νήσου καὶ ἐβεβαίωτο ὅτι δὲν ἦτο ὁμογενές. Πολλὰ ῥωγμὰ ἐκτεινόμενα καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις ἐφ' ἅπαντος τοῦ πλάτους τοῦ παγικοῦ πεδίου ἐνέπνεον τὸν φόβον μὴ ἅμα τῇ πρώτῃ συγκρούσει κατατμηθῆ εἰς πολλὰ τεμάχια. Εἶνε ἀληθές ὅτι καὶ τὰ τεμάχια ἐκεῖνα θὰ εἶχον ἐπαρκῆς μέγεθος. Ἀλλὰ καὶ μόνῃ ἢ πιθανότης ὁμοίου δυστυχήματος ἐπειθανάγκασεν αὐτοὺς νὰ μὲνωσιν ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον παρὰ τὴν ἀποθήκην τῶν τροφίμων, ἂν μὴ ἤθελον νὰ εὐρεθῶσιν αἴφνης μακρὰν αὐτῆς. Αἱ ῥωγμὰ ἐκεῖνα ἄλλως τε ἐκαλύπτοντο πανταχοῦ ὑπὸ πυκνοῦ στρώματος χιόνος πεσοῦσης τὴν προτερσίαν, ἥτις τηκομένη ἤρξατο νὰ πληραὶ ἢ τοῦλάχιστον νὰ δια-

νάττη αὐτάς. Ὁ Ἐρικ, ἀπεφάσισε νὰ ἐξακριβώσῃ μετὰ προσοχῆς ὁποῖον ἐκ τῶν οὕτω διακεχαρῆμένων τμημάτων ἦτο τὸ μείζον καὶ στερεότερον ὅπως ἐν αὐτῷ ἐγκαταστῶσι μετακομίζοντες καὶ τὴν ἀποθήκην τῶν τροφίμων.

Πρὸς τὸν σκοπὸν τούτον ὁ Ἐρσεβον καὶ ὁ Ἐρικ ἐξηκολούθησαν τὴν ἐξερεύνησιν τῆς νήσου πρὸς δυσμὰς ἐπὶ μικρὰν ἀναπαυθέντες. Ἐπορεύοντο δὲ παρὰ τὴν ἀκτὴν ἐκείνην τῆς παγικῆς στερεᾶς, ἥτις πρὸ δύο ἔτι ὥρων ἀπετέλει τὴν παραλίαν τοῦ κόλπου, εἰς ὃν εἶχεν ἀποκλεισθῆ τὸ ἀμερικανικὸν θαλαμηγόν. Ὁ Κλάας προέτρεψε, ἐφαίνετο δ' ὅτι εὐρίσκετο ἐν τῷ ἀληθεῖ στοιχείῳ του ἐπὶ τοῦ χιονώδους ἐκείνου τάπητος, ὅστις ἀνεμίμνησκεν αὐτῷ ἀναμφιβόλως τὰς πεδιάδας τῆς Γροιλανδίας.

Αἴφνης ἤρξατο ὁσφραϊνόμενος τὸν ἀέρα καὶ ἀπῆλθεν ὡς βέλος, μετ' ὀλίγον δ' ἔστη ἐνώπιον πράγματός τινος ὑπὸ σωροῦ πάγων ἀποκρυπτόμενου.

— Ἡ οὐγιούκ ἢ φώκη θὰ εἶνε πάλιν! εἶπεν ὁ Ἐρικ ἐξακολουθῶν ἤρεμον τὸ βῆμά του.

Ἄλλ' οὔτε οὐγιούκ οὔτε φώκης σῶμα ἦτο τὸ κείμενον παρὰ τὴν ἀκτὴν τῆς νήσου. Ἦτο σῶμα ἀνθρώπου, ἀνθρώπου ἀναίσθητου καὶ καθημαγμένου, ὅστις καθόσον ἐφαίνετο ἐκ τῆς δερματίνης αὐτοῦ στολῆς δὲν ἦτο βεβαίως ἐκ τοῦ πληρώματος τῆς Ἀλάσκας. Ὁ Ἐρικ ἀνήγειρε τὴν κεφαλὴν τοῦ ἀνδρός τούτου ἔχοντος πυκνὴν καὶ ἐρυθρὰν τὴν κόμην καὶ σιμὴν ὡς αἰθίοπος τὴν βίνα.

Ὁ Ἐρικ πρὸς στιγμὴν ἐνόμισεν ὅτι ἀνειρεύετο. Ἡ χεὶρ αὐτοῦ ἤνοιξε τὸ ἐσωκάρδιον τοῦ ἀναίσθητου ἀνδρός καὶ ἀπεγύμνωσε τὸ στήθος του. Τούτο δ' ἐπράξεν ὅπως ζητήσῃ μᾶλλον ὄνομά τι ἢ ὅπως ἴδῃ ἂν ἐπάλλετο ἡ καρδιά.

Τὸ ζητούμενον ὄνομα εὐρίσκετο ἐστιγμένον ἐντὸς χονδροειδοῦς θυρεοῦ: «*Πατρικιος Ὀδόνογαν Κυρθία.*»

Καὶ ἡ καρδίκα ἐπάλλετο!.. Καὶ ὁ ἀνθρώπος ἐκεῖνος δὲν ἦτο νεκρός!.. Ἐρρεν ἐπὶ κεφαλῆς εὐρὺ τραῦμα, ἕτερον ἐπὶ τοῦ ὤμου καὶ ἐπὶ τοῦ στήθους μώλωπα παρακωλύοντα μεγάλως τὰς ἀναπνευστικὰς αὐτοῦ κινήσεις.

— Πρέπει νὰ τὸν μεταφέρωμεν εἰς τὸ ἄσυλόν μας, νὰ τὸν περιποιηθῶμεν, νὰ τὸν ζωντανεύσωμεν! ἐφώνησεν ὁ Ἐρικ. Καὶ προσεῖπε ταπεινῇ τῇ φωνῇ, ὡσεὶ ἐφοβεῖτο μὴ ἀκουσθῆ:

— Εἶνε αὐτός, πατέρα, αὐτός ποῦ ζητοῦμεν τόσα ἔτη τώρα καὶ δὲν τὸν εὐρίσκαμεν, ὁ Πατρικιος Ὀδόνογαν!.. Τὸν εὐρίσκαμεν καὶ εἶνε μισοκποθαμένος!..

Ἡ σκέψις ὅτι τὸ ἀπόκρυφον τοῦ βίου αὐτοῦ ἐκρύπτετο ὑπὸ τὸ καθημαγμένον ἐκεῖνο κρανίον πυρετώδη φλόγα ἀνήπτεν ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς τοῦ Ἐρικ. Ὁ Ἐρσεβον μαντεύσας τί συνέβαιεν ἐν αὐτῷ ἀνύψωσε τοὺς ὤμους του· ἐφαίνετο δὲ λέγων:

— Μεγάλο διάφορον θὰ ἔχῃς ἂν μάθῃς τώρα τὴν καταγωγὴ σου!.. Εἰς τὴν κατάστασι τοῦ εἰμεθα ἡμεῖς τώρα τί μᾶς ὠφελοῦν τὰ κρυφὰ τοῦ κόσμου;

Ἐν τούτοις ἔλαβε τὸ σῶμα ἀπὸ τῶν ποδῶν ἐν ᾧ ὁ Ἐρικ ἐκράτει αὐτὸ ἀπὸ τῶν βραχιόνων, οὕτω δὲ φέροντες αὐτὸ ἐκίνησαν πρὸς τὴν ἀποθήκην τῶν τροφίμων.

Ὁ τραυματίας τότε ἤνοιξεν ἐκ τῆς κινήσεως τοὺς ὀφθαλμοὺς. Σχεδὸν δ' ἀμέσως δριμύ ἄλλος αἰσθανθεὶς ἐκ τῶν τραυμάτων του ἐξέβαλεν οἰμωγὴν, ἐν ἣ εὐκρινῶς ἠκούετο ἡ ἀγγλικὴ λέξις «*δρίγκ*»—νὰ πῶ!

Ἐπειδὴ δ' ἦσαν μακρὰν εἰσέτι τῆς ἀποθήκης τῶν τροφίμων ὁ Ἐρικ ἀπεφάσισε νὰ μὴ προχωρήσῃ περαιτέρω, ἀλλὰ νὰ ἐξαπλώσῃ τὸν τραυματίαν παρὰ λοφίσκον τινὰ ἐπὶ στρώματος χιόνου καὶ νὰ θέσῃ εἰς τὰ χεῖλη του τὴν φιάλην τοῦ βουμίου αὐτοῦ.

Ἦτο σχεδὸν κενὴ αὐτή, ἀλλ' ὅσας σταγόνας κατέπιεν ὁ Ὀδόνογαν ἀνεξωγογόνησεν αὐτόν. Περιέβλεψε δὲ κύκλῳ, ἐξέβαλε βαθὺν στεναγμὸν καὶ εἶπε:

— Ποῦ εἶνε ὁ Τζῶν;

— Σὰς εὐρήκαμεν μόνον εἰς τὴν ἀκρογιαλιάν αὐτῆς τῆς νήσου, εἶπεν ὁ Ἐρικ. Ἦσθε πρὸ πολλοῦ ἐδῶ;

— Δὲν εἰξεύρω, ἀπήντησεν ὁ τραυματίας δυσχερῶς ἀναπνέων. Δόστε μου νὰ πῶ καὶ ἄλλο, εἶπε παρατηρῶν ἀσκαρδαμυκτὴ τὸν Ἐρικ.

Πῶν δὲ τὸ ὑπολειπόμενον τῆς φιάλης ἀνέλαβε δυνάμεις ὅπως ἠμιλήσῃ.

— Ὅταν ἐξέσπασεν ἡ φουρτούνα, εἶπε, τὸ Ἄλβατρος ἦταν γιὰ νὰ βουλιάζῃ. Κάμποσοι πρόλαβαν καὶ πήδησαν ἑστὲς βάρκες, οἱ ἄλλοι χάθηκαν. Ἐμένα μού ἔκανε νεῦμα ὁ Τζῶν νὰ ἐμβῶ μαζί του εἰς ἓνα «καγιάκ» κρεμασμένο ἐστὶ πρῶμνη· οἱ ἄλλοι δὲν τὸ καταδέχονταν γιατί ἦταν μικρὸ, μὰ δὲν ἤξευραν πῶς ἦταν ἐπίτηδες καμωμένο.. Μονάχα ἐμεῖς εὐγῆκαμε ζωντανοὶ ἐξῶ· ὅλες τὲς ἄλλες σκαμπαβιές τὲς ἀναποδογύρισεν ἡ φουρτούνα· καὶ ἐμεῖς κτυπήσαμε φοβερὰ πάνω ἔστους πάγους ὅταν τὰ κύματα ἐτίναξαν ἐξῶ με ὀρμὴ τὸ «καγιάκ» μας· μὰ ἐσυρθήκαμε ὅπως ὅπως παρὰ μέσα γιὰ νὰ μὴ μᾶς φθάνουν, προσμένοντας νὰ ζημερώσῃ!.. Τὸ πρῶτ' ὁ κύρ Τζῶν ἐπῆγε ναύρῃ καμμιὰ φώκηνα ἢ κανένα πουλὶ γιὰ νὰ φάμε. Ἀπὸ τότε δὲν τὸν ματάειδα..

— Αὐτός ὁ κύριος Τζῶν εἶνε ἀξιωματικὸς τοῦ Ἄλβατρος; ἠρώτησεν ὁ Ἐρικ.

— Εἶνε ὁ πλοίαρχος, ἀπεκρίθη ὁ Ὀδόνογαν διὰ τόνου φωνῆς ὑπερβαίνοντος ἐκπληξίν τινὰ ἐπὶ τῇ ἐρωτήσῃ.

— Ἀλλὰ πλοίαρχος δὲν εἶνε ὁ Τούδωρ Βράουν;

— Δὲν... δὲν ξεύρω... εἶπε δισταζὼν ὁ τραυ-

ματίας, διαλογισθείς ἴσως ὅτι εἶπε περισσότερα τοῦ δέοντος.

Ὁ Ἐρικ δὲν ἐθεώρησε φρόνιμον νὰ ἐπιμείνῃ ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου. Εἶχε τόσα ἄλλα νὰ ἐρωτήσῃ!

— Προχθές, εἶπεν εἰς τὸν Ἴρλανδόν, καθήσας παρ' αὐτῷ ἐπὶ τῆς χιόνης, δὲν ἠθελήσατε νὰ ἐλθετέ εἰς τὸ πλοῖόν μου διὰ νὰ ἡμιλήσετε μαζὶ μου, καὶ ἡ ἄρνησίς σας αὐτὴ ἐπροξένησεν, ὅπως εἰξεύρετε, πολλὰ δυστυχήματα! Ἄλλὰ τώρα ὅπου συνητήθημεν, ἄς ἡμιλήσωμεν σοβαρὰ, ὡς γνωστικοὶ ἄνθρωποι! Εὐρίσκασθε ἐπάνω εἰς ἓνα κομμάτι πάγου, πληγωμένος, χωρὶς τροφάς, καὶ δὲν εἰμπορεῖτε μόνος σας νὰ σωθῆτε ἀπὸ τὸν φοβερόν θάνατον ὅπου σᾶς προσμένει!.. Ὁ θεὸς πατὴρ μου καὶ ἐγὼ ἔχομεν ὅ,τι σᾶς λείπει, τροφάς, ὄπλα, ρούμι!.. Ἐχομεν μεγάλην διάθεσιν νὰ σᾶς περιποιηθῶμεν, νὰ τὰ μοιρασθῶμεν ὅλα μαζὶ σας καὶ νὰ σᾶς ἰατρεύσωμεν!.. Ἄντι ὅλων αὐτῶν δὲν θὰ μᾶς δείξετε καὶ σεῖς ὀλίγην ἐμπιστοσύνην;

Ὁ Ἴρλανδὸς προσήλωσεν ἐπὶ τοῦ Ἐρικ ἀναποφάσιστον βλέμμα, ἐν ᾧ ἡ εὐγνωμοσύνη ἐφαίνετο ἀναμιγνυομένη πρὸς τὸν φόβον, — ζοφερόν καὶ ἀόριστόν τινα φόβον.

— Κατὰ τὴν ἐμπιστοσύνην ποῦ μοῦ ζητᾶτε! εἶπεν.

— Ὡ! τὸ εἰξεύρετε τί ζητῶ! ἀπεκρίθη ὁ Ἐρικ προσπαθῆσας νὰ μειδιάσῃ καὶ λαβῶν ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ τὰς τοῦ τραυματίου. Σᾶς τὸ εἶπα προχθές· εἰξεύρετε τί ἔχω ἀνάγκη νὰ μάθω, τί ἦλθα εἰς τὰς πολιτικὰς θαλάσσας νὰ ζητήσω!.. Ἐλάτε, Πατρίκιε Ὀδόνογαν, εἰπέτε μου αὐτὸ τὸ μυστικόν, τὸ ὅποιον ἔχει δι' ἐμὲ τὸν μεγάλην σημασίαν, εἰπέτε μου τί εἰξεύρετε διὰ τὸ «παιδί τοῦ σωσιβίου»! Εἰπέτε μου πῶς εἰμπορῶ νὰ ἐπανεύρω τὴν οἰκογένειάν μου!.. Τί φοβεῖσθε; Τί κίνδυνον τάχα τρέχετε ἂν μοῦ φανερώσετε ὅσα σᾶς ἐρωτῶ;

Ὁ Ὀδόνογαν δὲν ἀπεκρίνετο ἀλλ' ἐφαίνετο σταθμίζων διὰ τοῦ ἀπημβλυμένου αὐτοῦ νοός τὰ ἐπιχειρήματα τοῦ Ἐρικ.

— Μά, εἶπε τέλος, ἂν γλυτώσωμε ἀπὸ 'δῶ, ἂν φθάσωμε σὲ μία χώρα ποῦ ἔχει δικαστήρια, θὰ κακοπάθω!

— Ὅχι, τᾶς τὸ ὀρκίζομαι!.. Σᾶς τὸ ὀρκίζομαι εἰς ὅ,τι ἔχω ἰερώτερον! ἐφώνησεν ἐνθέρμως ὁ Ἐρικ. Ὅ,τι καὶ ἂν ἐκάματε εἰς ἐμένα ἢ εἰς ἄλλους, σᾶς δίδω τὸν λόγον μου ὅτι δὲν θὰ πάθετε τίποτε!.. Ἐπειτα συμβαίνει κ' ἐν ἄλλο τὸ ὅποιον σεῖς δὲν γνωρίζετε, καθὼς φαίνεται ὅλα ἐκεῖνα τὰ γεγονότα παρεγράφησαν, δηλαδὴ ὅ,τι δὴποτε καὶ ἂν ἐπράξατε, ἀφ' οὗ ἐπέρχασαν ἀπὸ τότε εἴκοσι ἔτη, ἡ δικαιοσύνη τῶν ἀνθρώπων δὲν ἔχει πλέον τὸ δικαίωμα νὰ σᾶς ζητήσῃ λόγον!

— Ἀλήθεια; ἠρώτησεν ὁ Πατρίκιος μετὰ τινος ἔτι δυσπιστίας. Μὰ ὁ κύριος Τζῶν μοῦ εἶπε πῶς τὴν Ἀλάσκα τὴν ἐστειλε ἡ ἀστυνομία καὶ ὁ ἴδιος τοῦ εἶπατε διὰ δικαστήρια!..

— Ναι, ἀλλὰ διὰ μίαν τωρινὴν ὑπόθεσιν καὶ ὄχι παλαιάν, διὰ κάποιον δυστύχημα τὸ ὁποῖον μᾶς συνέβη εἰς τὴν ἄρχὴν τοῦ ταξειδίου μας!.. Νὰ εἰσθε βέβαιοι, Ὀδόνογαν, πῶς ὁ Τζῶν σᾶς ἐπερίπαξε. Χωρὶς ἄλλο, ἔχει κάποιον συμφέρον διὰ νὰ μὴν ἡμιλήσετε.

— Καὶ βέβαια ἔχει συμφέρον! εἶπεν ὁ Ἴρλανδὸς μετὰ πεποιθήσεως. Μὰ δὲν μοῦ λέτε ποῖος σᾶς εἶπε πῶς ἐγὼ ξεύρω τὸ μυστικόν;

— Ὁ Βόουλες καὶ ἡ γυναῖκά του, ποῦ κρατοῦν τὸ ξενοδοχεῖον ἡ Ἐρυθρὰ Ἀγκυρα εἰς τὸ Βρουκλαῖν· αὐτοὶ σᾶς ἤκουσαν πολλὰς φορὰς νὰ ἡμιλήτε διὰ τὸ «παιδί τοῦ σωσιβίου.»

— Ἀλήθεια! εἶπεν ὁ Ἴρλανδός.

Ἐμεινε δὲ σύννοος στιγμὰς τινὰς ἔτι.

— Τὸ λοιπὸν δὲν σᾶς ἐστειλε ἡ ἀστυνομία; ἐπανελάθεν.

— Ὅχι, — τί ἀνόητος ἰδέα εἶνε αὐτή, Πατρίκιε; — Ἦλθα μόνος μου, ἀπὸ τὴν μεγάλην μου ἐπιθυμίαν, ἀπὸ τὴν διψάν ποῦ ἔχω νὰ μάθω ποῖα εἶνε ἡ πατρίς μου, ποῖα εἶνε ἡ οἰκογένειά μου!..

Εἰς τὰ χεῖλη τοῦ Ὀδόνογαν ἐπήνησεν ὑπερήφανον μειδιάμα.

— Ἄ! αὐτὸ θέλετε νὰ μάθετε; εἶπε. Τὸ λοιπὸν, ἀλήθεια, εἰμπορῶ νὰ σᾶς τὸ εἰπῶ ἐγὼ!.. Ἀλήθεια, τὸ ξέρω!..

— Εἰπέτε το, Ὀδόνογαν, εἰπέτε το! ἀνέκραξεν ὁ Ἐρικ ἰδὼν αὐτὸν δισταζόντα πάλιν. Εἰπέτε το καὶ σᾶς ὑπόσχομαι νὰ σᾶς συγχωρήσω ἂν μοῦ ἐκάματε τίποτε κακόν, νὰ σᾶς εὐγνωμονῶ, καὶ νὰ σᾶς ἀποδείξω τὴν εὐγνωμοσύνην μου.

Ὁ Ἴρλανδὸς ἔρριψε βλέμμα πλήρες πόθου πρὸς τὴν φιάλην τοῦ ρουμιού.

— Ἐπράθηκε ὁ λάρυγγάς μου ἀπὸ τὸ λέγε λέγε, εἶπε. Δόστε μου ἴλιγο ρούμι ἀκόμα!..

— Ἡ φιάλη δὲν ἔχει πλέον μέσα, ἀλλὰ θὰ πᾶμε νὰ σᾶς φέρωμεν ἀπὸ τὴν ἀποθήκην μας. Ἐκεῖ ἔχομεν δύο μεγάλα βαρέλια, ἀπήνησεν ὁ Ἐρικ δούς τὴν φιάλην εἰς τὴν Ἐρσεβον.

Ὁυτος δὲ ἀπεμακρύνθη παρακολουθούμενος ὑπὸ τοῦ Κλάας.

— Δὲν θ' ἀργήσῃ νὰ ἐπιστρέψῃ, προσεῖπεν ὁ νέος στραφεὶς πρὸς τὸν τραυματίαν. Ἐμπρὸς λοιπὸν, καλέ μου Πατρίκιε, φανερώσατέ μου τὸ μυστικόν!.. Ἐλάτε σεῖς εἰς τὴν θέσιν μου! Ὑποθέσατε πῶς εἰς ὅλην σας τὴν ζωὴν δὲν εἰξεύρατε τὸ ὄνομα τοῦ τύπου σας, τὸ ὄνομα τῆς μητρός σας, καὶ ὅτι εὐρίσκασθε ἐμπρὸς εἰς τὸν μόνον ἄνθρωπον ὁ ὁποῖος τὰ εἰξεύρει ὅλα αὐτὰ, καὶ ὅμως αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος δὲν θέλει νὰ σᾶς φανερώσῃ τὸ πολῦτιμον αὐτὸ μυστικόν, τὴν στιγμὴν ἴσα ἴσα ὅπου τοῦ ἐσώσατε τὴν ζωὴν! Δὲν εἶνε

σκληρόν, Πατρίκιε; δὲν εἶνε πολὺ σκληρόν;... Δὲν σᾶς ζητῶ τίποτε ἀδύνατον, δὲν σᾶς ζητῶ νὰ κατηγορήσετε τὸν ἑαυτὸν σας, ἂν ἐκάματε καμμίαν κακὴν πράξιν!.. Δόσατέ μου μικρὰν μόνον πληροφορίαν, δείξατέ μου μόνον τὰ ἴχνη πῶς νὰ εὐρῶ τὴν οἰκογένειάν μου, τίποτε ἄλλο δὲν ζητῶ!..

— Ἀφ' οὗ εἶν' ἔτσι θὰ σᾶς εὐχαριστήσω, εἶπεν ὁ Πατρίκιος προφανῶς συγκεκλιμένος. Θὰ ξεύρετε, πιστεύω, πῶς ἤμουν μαθητευόμενος 'ς τὴν Κενθία!..

Ἄλλ' αἴφνης ἐσταμάτησε.

Ὁ Ἐρικ ἐκρέματο, ὡς εἰπεῖν, ἀπὸ τῶν χεῖλέων του!.. Ἠγγίξε τέλος εἰς τὸ ποθεινὸν τέρμα!.. Ἐμελλε νὰ ἴδῃ λυόμενον τὸ μυστηριώδες αἶνιγμα τοῦ βίου του, νὰ γνωρίσῃ τὸ ὄνομα τῆς οἰκογενείας του καὶ τῆς πατρίδος του! Πράγματι, ἡ ἐλπίς αὕτη δὲν ἐφαίνετο χιμαϊρική!.. Συντόμως προσέχων εἰς τοὺς λόγους τοῦ τραυματίου, προσήλου ἐπ' αὐτὸν τὸ βλέμμα, ἔτοιμος νὰ καταπῆ ἀπλήστως ὅσα ἐμελλε νὰ ἐκστομίση. Ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ θὰ διέκοπτε τὴν ἀφήγησιν ἐκείνην, οὔτε διὰ νεύματος κ' ἂν. Δὲν ἐνόησε δὲ ὅτι σκιαί τις ἀνέθορον ὀπίσω αὐτοῦ. Ἐν τούτοις ἡ θέα τῆς σκιάς ἐκείνης διέκοψεν ἀποτόμως τὴν διήγησιν τοῦ Πατρίκιου.

— Ὁ κύρ Τζῶν! ἐψήθυρισε τεταραγμένος ὡς μαθητής, ὅστις φωρᾶται φλυαρῶν.

Ὁ Ἐρικ στραφεὶς εἶδε τὸν Τούδωρ Βράουν ὀρθὸν πρὸ παρακειμένου λοφίσκου, ὅστις εἶχεν ἀποκρύψῃ τέως αὐτὸν τῶν βλεμμάτων. Ἡ ἀναφώνησις τοῦ Ἴρλανδοῦ ἐπεβεβαίωσε τὴν ἐν τῷ νῷ αὐτοῦ πρὸ μικροῦ γεννηθεῖσαν ὑπόνοιαν, ὅτι ὁ Τζῶν καὶ ὁ Τούδωρ Βράουν ἀπετέλουσαν ἓν καὶ τὸ αὐτὸ ἄτομον.

Ἀλλὰ μόλις προέλαβε νὰ διατυπώσῃ κατὰ διάνοιαν τὸ συμπέρασμα τούτο.

Δύο πυροβολισμοί, ἐν διαστήματι τριῶν δευτερολέπτων ἀπ' ἀλλήλων ἀκουσθέντες ἔρριψαν ἀναισθητὰ δύο πτώματα.

Ὁ Τούδωρ Βράουν σκοπεύσας ἐφόνευσε τὸν Πατρίκιον Ὀδόνογαν, ὅστις ἐξέπνευσεν ἐν ἀκαρεῖ.

Ἀλλὰ πρὶν καταβιβασθῆναι τὸ ὄπλον τοῦ Ὀδόνογαν Βράουν ἐβλήθη διὰ σφαίρας ἐπὶ τοῦ μετώπου καὶ κατέπεσε πρηνής.

— Καλὰ ἔκαμα νὰ γυρίσω ὀπίσω, ἄμχ εἶδα ὑποπτα πατήματα ἐπάνω 'ς τὰ χιόνια! εἶπεν ὁ Ἐρσεβον, πλησιάσας καὶ κρατῶν ἐν τῇ χειρὶ καπνίζον ἔτι τὸ ὄπλον αὐτοῦ.

Κ'

Τὸ τέρμα τοῦ περιπλοῦ.

Ὁ Ἐρικ βήξας κραυγὴν ἔπεσε γονυκλινῆς πρὸ τοῦ Πατρίκιου Ὀδόνογαν, ζητῶν ἐσχάτην τινα πνοὴν ζωῆς, ἀκτινὰ τινα ἐλπίδος!.. Ἀλλ' ὁ

Ἴρλανδὸς εἶχεν ἀποθάνῃ συμπαραλαβὼν μετ' αὐτοῦ τὸ πολῦτιμον ἀπόκρυφον.

Ὁ δὲ Τούδωρ Βράουν κατέπεσε πρηνής, ὡς εἶπομεν τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐσφάδασε πρὸς στιγμὴν, αἱ χεῖρές του ἀφήκαν τὸ ὄπλον ὅπερ ἐσφιγγόν τὴν στιγμὴν τῆς πτώσεως, καὶ ἐξέπνευσεν οὐδὲ λέξιν ἐκστομίσας.

— Πατέρα, τί ἐκάματε; ἀνέκραξε πικρῶς ὁ Ἐρικ. Διατί μοῦ ἀφῆρέσατε καὶ τὴν τελευταίαν ἐλπίδα ὅπου εἶχα νὰ γνωρίσω τὸ μυστήριον τῆς ζωῆς μου;.. Δὲν ἦτο προτιμότερον νὰ τὸν συλλάβωμεν αἰχμάλωτόν μας αὐτὸν τὸν ἄνθρωπον;

— Καὶ νομίζεις ὅτι θὰ μᾶς ἄφινε καιρόν; ἀπεκρίθη ὁ Ἐρσεβον. Ἡ δευτέρα τουφεκία ἦτο διὰ σέ, νὰ ἦσαι βέβαιος!.. Τὸν ἐκδικήθηκα διὰ τὸν φόνον αὐτοῦ τοῦ δυστυχισμένου, τὸν ἐτιμώρησα διὰ τὸ ἐγκλημα τῆς Κρύας Ξέρας καὶ ἴσως καὶ δι' ἄλλα ἀκόμη ὅ,τι κ' ἂν ἔγινε, δὲν λυπούμαι!.. Τί διάφορον ἔχεις, παιδί μου, νὰ μάθῃς ποῖα εἶνε ἡ γενεά σου, 'ς αὐτὴν τὴν θέσιν ποῦ εἴμεθα;.. Τὸ μυστήριον τῆς ζωῆς σου!.. σὲ λίγο, χωρὶς ἄλλο, θὰ πᾶμε νὰ ρωτήσωμε τὸν ἴδιον τὸν Θεὸ νὰ μᾶς τὸ φανερώσῃ!

Καθ' ἣν στιγμὴν ἐπέρανε τὰς λέξεις ταύτας ὁ Ἐρσεβον κανονοβολισμὸς ἠκούσθη. Θὰ ἐλεγί τις ὅτι ἦτο ἀπάντησις εἰς τοὺς πλήρεις ἀπενθαρρύνσεως λόγους τοῦ γέροντος ἀλιέως ἄλλ' ἦτο βεβαίως ἀπάντησις εἰς τοὺς ἐπὶ τῆς νήσου ἀκουσθέντας πυροβολισμούς.

— Τὸ τηλεβόλον τῆς Ἀλάσκας!.. Ἐσώθημεν!.. ἀνέκραξεν ὁ Ἐρικ ἀνεγερθεὶς ὅπως ἀναβῆ λοφίσκον καὶ ἐρευνησῇ διὰ τοῦ βλεμματος τὴν ἀπέραντον πέριξ θάλασσαν.

Κατ' ἀρχὰς εἶδε μόνον γιγαντιαίους ὄγκους πάγων ὑπὸ τοῦ ἀνέμου φερομένους καὶ ταλαντωμένους ἐπὶ τῶν κυμάτων. Ἀλλὰ πυροβολήσαντος μετ' ὀλίγον εἰς τὸν ἀέρα τοῦ Ἐρσεβον, ἄλλος κανονοβολισμὸς ἀπήνησεν σχεδὸν ἀμέσως.

Ἦδη ὁ Ἐρικ εἶχεν εὐκρινῶς διακρίνῃ ὀλίγον μέλανα καπνὸν διαγραφόμενον πρὸς δυσμὰς ἐπὶ τοῦ κυανοῦ οὐρανοῦ. Ἐκτοτε δὲ πυροβολισμοὶ καὶ κανονοβολισμοὶ ἀνταπεκρίνοντο ἀνὰ πέντε λεπτά, καὶ μετ' ὀλίγον ἡ Ἀλάσκα κάμφασα πελώριον ὄγκον πάγου ἐπερᾶνη ὀλοταχῶς πλέουσα πρὸς τὸ βόρειον μέρος τῆς νήσου.

Ὁ Ἐρικ καὶ ὁ Ἐρσεβον, ὄρμησαν κλιόντες ἐξ ἀγαλλιάσεως, εἰς τὰς ἀγκάλας ἀλλήλων. — Ἔσειον τὰ μανθῆλια, ἀνέριπτον τὰ πιλίδια αὐτῶν εἰς τὸν ἀέρα, ἐξεδήλουν παντὶ τρόπῳ τὴν χαρὰν των.

Τέλος ἡ Ἀλάσκα ἔστη. Φαλακρινὴ τις σταλεῖσα προσεπέλασε μετὰ εἴκοσι λεπτά εἰς τὴν νήσον.

Πῶς νὰ περιγραφῆ ἡ χαρὰ τοῦ ἱατροῦ Σβαρμεικρόνα, τοῦ Βρέδεζορδ, τοῦ Μαλχαρίου καὶ τοῦ

Ὁθωνος ἐπανευρόντων σφύρας καὶ ὑγιεῖς οὐς ἐνόμιζον ἀπολεσθέντας :

Διηγήθησαν τὰ γενόμενα, τὸν τρόπον καὶ τὴν ἀπελπισίαν αὐτῶν ἐν τῇ νυκτί, τὰς ματαίαις ἐπικλήσεις. Ἡ Ἀλάσκα εὐρεθεῖσα τὴν ἡμέραν σχεδὸν ἐλευθέρα τῶν πάγων, ἀνετίναξε διὰ δυναμίτιδος τοὺς κρυστάλλους ὅπως ἀπαλλαγῇ αὐτῶν καθ' ὕλοκληρίαν. Ὁ Βόζεβιτς ἀναλαβὼν τὴν κυβέρνησιν τοῦ πλοίου ὡς ὑπαρχος ἐσπευσεν εἰς ἀναζήτησιν τῆς πλωτῆς νήσου, πρὸς τὴν διεύθυνσιν τοῦ παρασύραντος αὐτὴν ἀνέμου. Ὁ δὲ μέσου τῶν κινουμένων πάγων πλοῦς ἐκεῖνος ἦτο ὁ ἐπικινδυνώτατος ἐξ ὧν εἶχε συντελέσει ἡ Ἀλάσκα. Ἀλλὰ διὰ τῶν ἐξαιρέτων ἔξεων, εἰς ἃς εἶχεν ἀσκήσῃ τὸ πλήρωμα αὐτοῦ ὁ Ἐρικ, διὰ τῆς κτηθείσης πείρας, διὰ τῆς ἀκριβείας τῶν χειρισμῶν κατώρθωσαν νὰ προχωρῶσι μέσῳ τῶν πλεόντων ἐκείνων κρυστάλλων ἀκωλύτως. Ἄλλο πλεονέκτημα τῆς Ἀλάσκας ἦν ὅτι ἐχώρει κατ' αὐτὴν τὴν διεύθυνσιν τῶν πάγων μᾶλλον αὐτῶν ταχυπλοῦσα. Ἡ ἔρευνα ἐκείνη εὐτυχῶς δὲν ἀπέβη ματαία. Τὴν ἐνάτην τῆς πρωίας ἐφάνη ἡ μεγάλη ἐκ πάγου νήσος, ἐκ τῆς σκοπιᾶς δ' ἐξηκριβώθη καὶ τὸ σχῆμα αὐτῆς, μετ' ὀλίγον δὲ δύο πυροβολισμοὶ ἀκουσθέντες ἐπέρωσαν τὴν ἐλπίδα ὅτι οἱ δύο ναυαγοὶ εὕρισκοντο ἐπ' αὐτῆς.

Τὰ λοιπὰ ἐλαχίστην εἶχον τοῦ λοιποῦ σημασίαν. Ἡ Ἀλάσκα ἐμελλε νῦν νὰ στρέψῃ τὴν πρῶραν αὐτῆς πρὸς τὸν Ἀτλαντικὸν εἰς ὃν θὰ ἐρθάνεν ἰστιοδρομοῦσα, ἀφ' οὗ ἡμοίρει πλέον ἀνθρώπων.

— Δὲν θὰ ὑπάγωμεν μὲ τὰ ἰστία! εἶπεν ὁ Ἐρικ. Ἐχῶ δύο ἄλλας ιδέας. Ἡ πρώτη εἶνε νὰ ῥυμουκλιθῶμεν ἀπὸ τὴν νήσον μας ὅσον περισσότερο προχωρήσῃ πρὸς νότον ἢ πρὸς δυσμᾶς. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον θ' ἀπαλλαγῶμεν ἀπὸ τὰς ἀκαταπαύστους συγκρούσεις μὲ τοὺς πλέοντας πάγους, τοὺς ὑποίους ἢ πλωτὴ νήσός μας θ' ἀνυλάβῃ νὰ διώκῃ ἐμπροσθέν τῆς. Ἡ δευτέρα εἶνε νὰ συλλέξωμεν τὰ ἀναγκαῖα καύσιμα ὅπως συμπληρώσωμεν τὸν πλοῦν μας, ὅταν ἔλθῃ ἡ κατάληλος ὥρα ν' ἀναλάβωμεν τὴν ἀνεξάρτησίαν μας.

— Τί θέλεις νὰ εἴπῃς; Μήπως ἡ νήσός σου περιέχει γαιανθρακωρυχεῖον; ἠρώτησε γελῶν ὁ ἰατρός.

— Ὅχι ἀκριβῶς γαιανθρακωρυχεῖον, ἀπεκρίθη ὁ Ἐρικ, ἀλλὰ κάτι τι ὅμοιον περίπου, τουτέστι ὄρυχειον ζωϊκοῦ ἄνθρακος, ἀπὸ λίπος οὐρϊοῦ. Θὰ ἐπιχειρήσω τὸ πείραμα ἀφ' οὗ ἔχομεν ἐστίαν ἐπίτηδες κατασκευασθεῖσαν διὰ τὸ εἶδος τοῦτο τῶν καυσίμων.

Πρὸ παντός ἄλλου ἐξεπλήρωσαν τὰ πρὸς τοὺς θανόντας καθήκοντα ρίψαντες αὐτοὺς εἰς τὴν θάλασσαν, ἀφ' οὗ ἔδρασαν σφαιραν εἰς τοὺς πόδας των.

Εἶτα ἡ Ἀλάσκα προσήγγισεν εἰς τὴν ὀπισθίαν πλευρὰν τῆς πλωτῆς νήσου ὥστε νὰ σύρῃται ὑπ'

αὐτῆς προστατευομένη ἅμα ὑπὸ τοῦ ὄγκου τῆς. Εὐχερῶς λοιπὸν ἠδυνήθη τὸ πλήρωμα ν' ἀνακομίσῃ εἰς τὸ πλοῖον τὰ ἀποβιβασθέντα εἰς τὴν ἀποθήκην τροφίμα. Μετὰ τοῦτο δὲ τὸ πλοῖον προσεδέθη εἰς τὸ βόρειον ἄκρον τῆς νήσου, ὅπου προησπίζετο κάλλιον κατὰ τῶν γιγαντιαίων κρυστάλλων. Ὁ Ἐρικ εἶχεν ἤδη βεβαιωθῆ ὅτι οὕτω ῥυμουκλούμενοι διήνουν κατὰ μέσον ὄρον ἐξ μίλια, ὅπερ ἦτο ἐπαρκέστατον, ἀφ' οὗ μάλιστα οὐδένα φόβον εἶχον τοῦ λοιποῦ ἐκ τῶν πλεόντων πάγων.

(Ἔπεται συνέχεια)

ΑΟΡΑΤΟΙ ΕΥΕΡΓΕΤΑΙ ΤΗΣ ΑΝΘΡΩΠΟΤΗΤΟΣ

[Συνέχεια ἴδε προηγούμεν. φύλλον.]

Ἐξ ὧν εἶπομεν μέχρι τοῦδε περὶ τῶν βακτηρίων ἐξάγεται, ὅτι τὸ πλῆθος αὐτῶν εἶνε ἄμετρον καὶ οἱ τρόποι τῆς διαδόσεως αὐτῶν πολυάριθμοι. Τὰ παραμόνιμα αὐτῶν σπόρια ζηραινόμενα ἔχουσι τὴν ιδιότητα ὄχι μόνον ν' ἀναβλαστάνωσι μετὰ μακρόν, κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἦττον, χρόνον, ὅπως καὶ τὰ σπέρματα τῶν τελειότερων φυτῶν, ἀλλὰ καὶ νὰ μὴ βλάπτωνται ποσῶς, τοῦλάχιστον πλείστων ἐξ αὐτῶν, ὑπὸ τῆς ἐπιδράσεως τοῦ ψύχους, τῆς θερμότητος, τῆς ξηρασίας κ.τ.λ. Ὅπως θανατώσωμεν π.χ. τὰ σπόρια βακτηρίου τοῦ χόρτου εἶνε ἀνάγκη θερμοκρασίας ἄνω τῶν 110° C καὶ παράτασις τοῦ βρασμοῦ πέραν τῆς ὥρας. Τὸ αὐτὸ ἰσχύει, κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἦττον, καὶ διὰ τὰ λοιπὰ εἶδη.

Πλὴν ὅμως τῆς διαδόσεως τῶν βακτηρίων διὰ σπορίων δύνανται ταῦτα νὰ διαδοθῶσι καὶ διὰ τῶν φυτικῶν αὐτῶν μορφῶν, καθόσον πολλὰ ραβδία τούτων ζηραινόμενα ἀναβλαστάνουσιν ὕταν διυγρυνθῶσι.

Ἡ ἀπανταχοῦ παρουσία τῶν βακτηρίων καθίσταται εὐνόητος, ὅταν ἀναλογισθῶμεν ὅτι τὰ σπέρματα αὐτῶν καὶ τὰ ραβδία εὕρισκονται προσκολλημένα ἐφ' ὧν τῶν σωμάτων καὶ αἰωρημένα ἐν τῇ ἀτμοσφαιρᾷ: ἐνεκα τῆς μικρότητός των δὲ καὶ ἡ ἐλαφροτάτη πνοὴ τοῦ ἀνέμου διασπείρει αὐτὰ πανταχόθεν, οὕτω δὲ ἅμα ταῦτα ἀνευρίσκουσι τοὺς ὄρους πρὸς ἀνάπτυξιν αὐτῶν, ὑγρασίαν καὶ θερμότητα ἀναπτύσσονται πάραυτα καὶ πολλαπλασιάζονται ἐκπληκτικῶς.

Γνωρίζομεν ἤδη, ὅτι τὰ βακτήρια ἀνήκουσιν εἰς τὰς φυτικὰς ὀργανώσεις, αἵτινες δὲν παρασκευάζουσιν ἀφ' ἑαυτῶν τὰς θεμελιώδεις οὐσίας τοῦ σώματός των, ἀλλὰ παραλαμβάνουσιν αὐτὰς ὅπως καὶ τὰ ζῷα, ἐτοιμὰς ἀφ' ἑτέρων ὀργανῶν σωμάτων, ἤτοι εἰς τοὺς μύκητας. Ἐπειδὴ δὲ τὰ σώματα τὰ περιέχοντα τοιαύτας οὐσίας

εἶνε δύο εἰδῶν, ζῶντα καὶ νεκρά, καὶ τὰ βακτήρια, ὅπως καὶ οἱ λοιποὶ μύκητες, εἴαν μὲν τρέφονται ἀπὸ ζῳτῶν ζῶων ἢ φυτῶν, ὀνομάζονται παράσιτα, εἴαν δὲ ἀπὸ νεκρῶν, ἢ ἀπὸ οὐσιῶν παραγομένων μὲν ἀπὸ ζῳτῶν ὄντων ἀλλὰ στερουμένων ζωῆς, ὀνομάζονται σαπρόφυτα. Τὰ δευτέρα δὲ ταῦτα βακτήρια εἶνε τὰ μάλιστα διαδεδομένα ἐξ ὧν τῶν ὄντων, διότι πλήρως εἶνε αὐτῶν ἡ ἀτμοσφαῖρα καὶ τὸ γῆινον ἔδαφος, τὰ ὕδατα τὰ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς, καὶ πᾶσαι αἱ ὀργανικαὶ οὐσίαι αἱ σηπόμεναι ὑπὸ τὸ ἔδαφος. Κυρίως ὅμως εὕρισκονται κατὰ πλῆθος ἀμέτρητα ὅπου ἄφθονος σῆψις καὶ ἀποσύνθεσις. Ἐὰν ρίψωμεν ἐν ὕδατι τεμάχιον κρέατος ἢ καρποῦ ἢ ἄλλης τινὸς ζωϊκῆς ἢ φυτικῆς οὐσίας, τὸ ὕδωρ μετὰ τινὰ χρόνον γίνεται ἐλαφρῶς θολερὸν, εἶτα δὲ γαλακτώδες, ἐκ τοῦ πλῆθους τῶν ἐν αὐτῷ ἀναπτυσσομένων βακτηρίων, ἐν ᾧ συγχρόνως ἢ σῆψις τοῦ κρέατος προχωρεῖ καὶ ἀπὸ τοῦ ὕδατος ἀναδίδονται ἀέρια συνήθως κακῶς ὄζοντα. Μετὰ τινὰ ὅμως χρόνον ἢ θάλωσις ἐλαττοῦται καὶ τὸ ὕδωρ γίνεται διαυγές καὶ ἄοσμον. Τὰ βακτήρια καταναλώσαντα ἅπασαν τὴν ὀργανικὴν οὐσίαν τοῦ κρέατος, παύονται μεριζόμενα καὶ πίπτουσι μετὰ τῶν σπορίων αὐτῶν ἐπὶ τοῦ πυθμένος τοῦ ἀγγείου, σχηματίζοντα ὑπόλευκον κατακάθισμα. Ἐὰν δὲ ρίψωμεν ἐκ νέου ὀργανικὴν οὐσίαν ἢ θάλωσις ἐπανέρχεται.

Ἀλλὰ καὶ ἐντὸς ὑγροῦ ἀέρος τὰ βακτήρια πολλαπλασιάζονται ἀφθόνως, εὕρισκοντα οὐσίας ἐπιδεικτικὰς σῆψεως. Οὕτω ἐντὸς τῶν ὑγρῶν καὶ εὐρωτιῶντων ἐρμαρίων κατακαλύπτουσι τὸν τυρόν, τὸν ἄρτον, τὸ κρέας καὶ τὰς λοιπὰς τροφὰς διὰ βλενωδῶν ἀχρῶν ἢ ἐγγρῶν ἐπιχρισμάτων, διαφόρων τῶν ὑπὸ τοῦ εὐρώτος παραγομένων. Τὰ βέοντα ὕδατα ἐπίσης, ὅταν ἐνέχωσι μικρὰς ποσότητας ὀργανικῶν οὐσιῶν, περιέχουσι καὶ βακτήρια, τὰ δὲ στάσιμα, βρῖθοντα τοιούτων οὐσιῶν, εἶνε κατάπλεα τούτων. Καὶ τί ἄλλο δὲ εἶνε ἔλος τι λιμνάζον ἢ ἀγγεῖον παμμείγιστον ἐνῶ καὶ χόρτα ἄπειρα νεκρὰ καὶ ζῶα θνησιμαῖα, μεγάλα τε καὶ μικροσκοπικά, καὶ ἕτεροι οὐσίαι ἐνόργανοι συμπαρασύρονται ὑπὸ τῶν ὑδάτων καὶ συμφύρονται ἐπὶ τὸ αὐτό; Τὰ ὕδατα ἐπίσης τῶν ἐργοστασίων, τὰ ὕδατα τῶν ὑπονόμων, τῶν νεροχυτῶν καὶ τῶν λοιπῶν ἀποχευτηρίων σωλήνων τῶν οἰκιῶν, τὰ ὕδατα τῶν δεξαμενῶν, εἶνε πλήρη σαπρόφυτων βακτηρίων. Ποῖον δὲ τῶν αἰτίων ἡμῶν ἢ τῶν ποτῶν δὲν φέρι ἐπ' αὐτοῦ ἢ ἐντὸς τῆς οὐσίας αὐτοῦ πληθύν βακτηρίων ἢ σπερμάτων βακτηριωδῶν; Τὰ βακτήρια μεταναστεύουσιν ἀοράτως καὶ ἐντὸς τῶν ποτῶν (γάλακτος, οἴνου, ζύθου, κ.τ.λ.) ὅταν ἀφῶμεν αὐτὰ ἐκτεθειμένα εἰς τὴν ἀτμοσφαιρὰν καὶ προκαλοῦσι τὰς γνωστὰς θολώσεις αὐτῶν, αἱ δὲ τροφαὶ μας δέον

νὰ προφυλαχθῶσιν ἰδιαζόντως, ὡς θέλομεν ἰδεῖ κατωτέρω, ὅπως μείνωσιν ἀβλαβεῖς καὶ ἀνέπαφοι βακτηρίων.

Ἐπειδὴ δὲ τὰ βακτήρια ζηραινόμενα παρασύρονται ὑπὸ τοῦ ἀνέμου καὶ αἰωροῦνται διηλεκτικῶς ἐν τῇ ἀτμοσφαιρᾷ, εὕρισκονται αὐτὰ ἐπὶ τῶν τριχῶν ὑμῶν καὶ τοῦ δέρματος, ἐντὸς τοῦ ἰδρώτος, εἰσπνέομεν αὐτὰ ἀδιακόπως διὰ τῆς ἀναπνοῆς καὶ εἰσάγομεν διὰ τῶν τροφῶν εἰς τὸν στόμαχον. Ἀλλὰ καὶ διὰ πολλῶν τροφῶν εἰσάγομεν ἀμέτρητα πλῆθη βακτηρίων εἰς τὸν στόμαχον, οἷον διὰ τοῦ πεπαλαιωμένου τυροῦ, διὰ τοῦ ὀζύνου γάλακτος, τοῦ γιαιουρτίου, τῶν ὀζύνων λαχάων, τῶν τουρσίων κ. τ. λ. Τὰ βακτήρια ὅμως ταῦτα εἰσερχόμενα εἰς τὸν στόμαχον καταστρέφονται ὑπὸ τῶν ὀξέων, αἵτινα ἐκκρίνονται ἀπὸ τῶν τοίχων αὐτοῦ, ἢ δὲν ἀναπτύσσονται ὡς δεῖ, καὶ ἐξέρχονται μετὰ τῶν περιττῶν τροφῶν πρὸς τὰ ἔξω. Ἐνεκα τῆς εἰσόδου δὲ ταύτης τῶν βακτηρίων ἐντὸς τοῦ σώματος εὕρισκονται αὐτὰ καὶ ἐπὶ τοῦ βλενογόου τοῦ στόματος, ἐντὸς τῆς ρινὸς καὶ τῶν ἀναπνευστικῶν ὀργάνων, ἐντὸς τέλους ὧν τῶν στομίων τῶν κοιλοτήτων τοῦ σώματος. Νομίζομεν δὲ ὅτι δὲν λέγομεν ποσῶς ὑπερβολῆν, ἀλλ' ὅτι καθιστώμεν τὴν γενικὴν διάδοσιν αὐτῶν καταφανεστάτην, φανταζόμενοι ἅπασαν τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς μετὰ τῆς ἀτμοσφαιρας πλήρη ἀοράτων νεφθῶν ἐκ σαπρόφυτων βακτηρίων ἀποτελουμένων, εἰσχωροῦντων καὶ ἐντὸς τῶν οἰκιῶν ἡμῶν καὶ κυκλοῦντων ἡμᾶς πανταχόθεν. Καὶ τὸ πρᾶγμα δὲν εἶνε ποσῶς παράδοξον ἀπὸ καὶ πολλῶν μεγαλύτερα σπόρια ἄλλων τελειότερων μυκήτων αἰωροῦνται διηλεκτικῶς ἐν τῇ ἀτμοσφαιρᾷ καὶ ἀναπτύσσονται ἀπανταχοῦ, ὅπου εὐρωσι τοὺς ἀναγκαίους ὄρους πρὸς βλάστησιν καὶ ἐπίδοσιν. Πειράματα διηθήσεως καθαροῦ ἀέρος διὰ πηλῆματος βάμβακος ἐδειξαν π.χ. ὅτι ἐπὶ τοῦ βάμβακος συνεσωρεύθησαν οὐ μόνον βακτήρια ἀλλὰ καὶ σπόρια πολυάριθμων ἐκ τῶν μειζόνων μυκήτων, τινὰ μάλιστα ἐκ σπανιτάτων εἰδῶν, εὕρισκόμενων εἰς χώρας μὴ πλησίον κειμένας.

Τῆς ἀπανταχοῦ ὑπάρξεως τῶν βακτηρίων θεωρουμένης ὡς ἐπιστημονικῶς ἀποδεδειγμένης ἀληθείας, γεννῶνται νῦν ἀφ' ἑαυτῶν αἱ ἐρωτήσεις, εἶνε ἄρα γε τὰ βακτήρια αὐτὰ τὰ προκαλοῦντα τὴν σῆψιν, ἢ εἶνε τυχαῖοι συνοδοὶ τῶν ἀφ' ἑαυτῶν σηπόμενων οὐσιῶν ἀφ' ὧν ἐξέλιπεν ἡ ζωὴ; Ἐὰν δὲ τὰ βακτήρια εἶνε τὰ σηψιγόνα αἰτία, τίνε τρόπον δρῶσιν ἐπὶ τῶν οὐσιῶν τούτων, ἐφ' ὧν ἢ ἐντὸς τῶν ὀσπίων ἀναπτύσσονται, ἢ ἐπὶ τῶν καλουμένων ὑποθεμάτων;

Πρὸς ἀπάντησιν εἰς τὰς ἐρωτήσεις ταύτας εἶνε ἀνάγκη νὰ ὑπομνήσωμεν εἰς τὸν ἀναγνώστην φαινόμενά τινα ἐκ τοῦ καθημερινοῦ βίου, εἰς ἃ

ίως δὲν ἔδωκε μέχρι τοῦδε τὴν προσήκουσαν προσοχήν. Εἶνε γνωστὸν ὅτι τὸ ὕδωρ τοῦ ἀγιασμοῦ διατηρεῖται ἄσθητον ἐπὶ μακρὸν χρόνον, καὶ διακαίως. Διότι τὸ ὕδωρ τῶν κρητῶν καὶ τῶν φρεάτων ὅταν εἶνε πρόσφατον καὶ καθαρὸν οὐδὲν περιέχει ὀργανικὰς οὐσίας. Εἶνε δὲ πλάνη ἰκανῶς διαδεδομένη ὅτι εἰς ἕκαστον ποτήριον, ὅπερ πίνομεν, συγκαταπίνομεν καὶ μυριάδας ζωῶν ἐγχοματικῶν καὶ ἄλλων ζῶων. Ὅπως ὅλα τὰ ζῶα οὕτω καὶ τὰ ἀτελέστατα ζωάρια πρὸς ἀνάπτυξιν αὐτῶν καὶ ἐπίδοσιν ἔχουσιν ἀνάγκη φωτὸς ἡλιακοῦ. Οὐδεμίαν λοιπὸν πνοὴν ζῶσα δύναται ν' ἀναπτυχθῆ ἐντὸς τῶν φρεάτων καὶ τῶν σωλήνων τῶν ὑδραγωγείων καὶ ἐπομένως οὔτε πτώματα ἐπιδεικτικὰ σήψως δύναται νὰ ὑπάρχωσιν, ὅπως τὰ σπέρματα τῶν βακτηρίων εὐρωσι κατάλληλον ἔδαφος ἐν τῷ ἡγιασμένῳ ὕδατι τῆς φιάλης καὶ μάλιστα ὅταν αὕτη εἶνε κεκλεισμένη διὰ πώματος ἀδιαπνεύστως. Ἐνεκα τούτου τὸ ὕδωρ τοῦτο παραμένει καθαρὸν διαρκῶς, ὅπως καὶ πᾶν ἄλλο ὕδωρ οἰασθῆποτε καθαρὰς πηγῆς.

Ἄλλ' ὅπως δεῖξωμεν σαφέστερον τὴν σχέσιν τῶν βακτηρίων πρὸς τὴν σῆψιν ἀρκεῖ ἡμῖν νὰ βράσωμεν ἐπὶ μακρὸν, κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἦττον, χρόνον τεμάχιόν τι ὀργανικῆς οὐσίας, ὅτε, καθὼς εἴδομεν ἀνωτέρω, καταστρέφομεν διὰ τῆς παρατεταμένης θερμοκρασίας τὰ βακτήρια μετὰ τῶν σπερμάτων αὐτῶν. Ἐὰν δὲ κλείσωμεν τὴν βρασθεῖσαν οὐσίαν ἐντὸς φιάλης, ἧς τὸ ὕδωρ ἐπίσης ἐβράσαμεν ἐφ' ἰκανὸν χρόνον καὶ πωματίσωμεν αὐτὴν θέλωμεν παρατηρήσει ὅτι σῆψις οὐδὲν ἐπέργεται. Ἐνεκα τούτου δὲ καὶ ὁ διάσημος ἰταλὸς φυσιοδίφης Spallanzani, πρὸ ἑκατὸν ἐτῶν, βράσας τροφὰς ἐντὸς ἰδιαζουσῶν φιαλῶν καὶ ἐν κενῷ τοῦ βρασμοῦ τοῦ ὕδατος συντήξας τὸν λαϊμόν αὐτῶν, ἀπέφραξεν αὐτὰς ἀδιαπνεύστως. Αἱ οὐσίαι ἔμειναν ἄσθητοι. Ἐπὶ τῆς ἀρχῆς ταύτης στηριχθεὶς γάλλος τις μάγειρος μετεχειρίσθη ἐν ἀρχῇ τῆς παρουσίας ἑκατονταετηρίδος τὴν μέθοδον ταύτην, ὅπως διατηρήσῃ ἐπὶ μακρὸν χρόνον κρέας, λαχανικὰ καὶ ἄλλα ἐδέσματα. Ἐγκλείσας τὰς τροφὰς ἐντὸς κιβωτίων ἐκ λευκοσιδήρου, ἀφῆκε μικρὰν τινα μόνον ὀπήν ἐπ' αὐτῶν ἀνεωγμένην, ὅπως ἐξέρρηται δι' αὐτῆς ὁ ἀτμός κατὰ τὴν βράσιν, μετὰ δὲ τὴν ἐψῆσιν τῶν τροφῶν ἐκλείσεν αὐτὴν διὰ μολύβδου. Πᾶς τις δὲ γινώσκει ὅτι πλῆθος τροφῶν, ἀστακοί, τόννοι, σαρδίνας, καὶ κρέας διαφόρων θηλαστικῶν, μαγειρευόμενον διαφοροτρόπως, ἔρχεται εἰς ἡμᾶς ἀπὸ ἀπωπτάτων χωρῶν ἐντὸς κιβωτίων ἐκ λευκοσιδήρου ἄσθητον καὶ οἰοῖν πρόσφατον. Οὕτω δὲ τρώγομεν πρόσφατους γλώσσας τῶν ταράνδων τῆς Λαπλανδίας, σολομούς τοῦ Εἰρηνικοῦ Ωκεανοῦ, ὄστρεϊδία καὶ κρέας βόειον τῆς βορείου Ἀμερικῆς καὶ τῆς Αὐστραλίας κ. τ. λ.

Ἡ σῆψις τῶν ὀργανικῶν οὐσιῶν προλαμβάνε-

ται καὶ δι' ἄλλων μέσων, περιοριζομένης τῆς ἀναπτύξεως τῶν βακτηρίων διὰ τοῦ ψύχους ἢ καταστρεφόμενων αὐτῶν ἐντελῶς δι' ἰδίων βακτηριοκτόνων, ἀπολυμαντικῶν ἢ ἀντιμασματικῶν, οὐσιῶν. Εἶνε γνωστὸν π. χ. ὅτι ἅμα τὰ βακτήρια τεθῶσιν εἰς θερμοκρασίαν περὶ τὸ μηδέν, παύονται αἱ λειτουργίαι τῆς ζωῆς αὐτῶν καὶ ἐπομένως καὶ ὁ πολλαπλασιασμός. Εἰς τοῦτο δὲ συνίσταται καὶ ὁλόκληρος νεωτέρα ἐμπορικὴ ἐπιχείρησις, καθ' ἣν κρέας καὶ ἰχθύς, ἀποψυχόμενοι ἐντὸς πλοίων εἴτε διὰ πάγου εἴτε διὰ τῆς πυκνώσεως καὶ ταχείας ἀραιώσεως τοῦ αἵρος, μεταφέρονται ἀπὸ Ἀμερικῆς καὶ Αὐστραλίας εἰς τὰς ἀγορὰς τῆς Εὐρώπης. Διὰ τοῦ τρόπου δὲ τούτου κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος μετενέχθη ἐξ Ἀμερικῆς εἰς διάστημα τριῶν μηνῶν κρέας πρόβειον ἀξίας 100,000 φράγκων, ἐκτὸς τοῦ βοείου κρέατος, οὗτινος μεταφέρεται μείζων ποσότης. Ἐπίσης δὲ καὶ ἰχθύς μεταφέρονται ἐν χώροις τῶν ἀτμοπλοίων ἐψυγμένοις διὰ θερμοκρασίας 6°—8° ὑπὸ τὸ μηδέν.

Ἐνεκα δὲ τοῦ λόγου τούτου τῆς μὴ ἀναπτύξεως τῶν βακτηρίων ἐν τῷ πάγῳ καὶ ζῶα καὶ φυτὰ τῶν παρελθουσῶν γεωλογικῶν περιόδων, καλυφθέντα ὑπὸ χιόνων καὶ πάγων, διατηρήθησαν μέχρι σήμερον σῶα καὶ ἀνελλιπῆ, ὡς ἂν ἐκαλύφθησαν χθὲς ὑπὸ τῶν χιόνων. Οὕτω διατηρήθησαν πτώματα μαμμουθ καὶ ρινοκέρων ἐπὶ αἰῶνας ὅλους κεχωσμένα ἐντὸς τῶν πάγων τῆς Σιβηρίας, ἦσαν δὲ τόσω πρόσφατα ἐκκαλυφθέντα, ὥστε οἱ κύνες ἔφαγον ἀπὸ τῶν κρέατων αὐτῶν.

Τὸν πολλαπλασιασμόν τῶν βακτηρίων παρακωλύει δεύτερον ἡ χημικὴ δράσις, ἐπὶ ταύτης δὲ στηρίζεται ἡ χρῆσις τῶν καλουμένων ἀντισηπτικῶν οὐσιῶν. Τὸ ἔλαιον, τὸ ὄξος, τὸ βορικό οξύ, τὸ φανικό ἢ καρβολικό, τὸ σαλικυλικόν, τὸ μαγειρικόν ἄλας, τὸ οἶνοπνευμα καὶ πλῆθος ἄλλων οὐσιῶν εἶνε ἐπιβλαβῆ εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν βακτηρίων, εἴτε ἀπ' εὐθείας θανατοῦντα καὶ δηλητηριάζοντα αὐτὰ, εἴτε ἐμμέσως δρώντα ἐπὶ τοῦ ὑποθέματος.

Ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε λεχθέντων πειθόμεθα ὅτι πρὸς σῆψιν καὶ ζύμωσιν τῶν ὀργανικῶν οὐσιῶν τὰ βακτήρια εἶνε ἀπαραίτητα, καὶ ὅτι δὲν εἶνε ταῦτα τυχαῖοι συνοδοὶ τῶν διεργασιῶν τούτων. «Δὲν εἶνε λοιπὸν ὁ θάνατος ἢ αἰτία τῆς σήψεως, ὡς συνήθως πιστεύεται,» λέγει βακτηριολόγος τις Γερμανὸς «ἀλλ' ἡ ζωὴ τῶν μικρῶν τούτων ὀργανώσεων.»

Οὕτω τὰ ἄορατα ταῦτα φυτικὰ ὄντα διὰ τῆς διαλύσεως καὶ ἀποσυνθέσεως τῶν ἐτοιμῶν χημικῶν συνθέσεων, αἰτίνας ἀποτελοῦσι τὰ σώματα τῶν ὄντων ἐν ζωῇ, ἀλλοιοῦσι διηλεκτικῶς καὶ παρασκευάζουσι τοὺς ὄρους τῆς ὑπάρξεως. Τὰ πράσινα φυτὰ τῶν δασῶν καὶ τῶν πεδιάδων κατασκευάζουσιν οὐσίαν ὀργανικὴν παραλαμβάνοντα

αὐτὴν ἀπὸ τῆς ἀψύχου ἀτμοσφαιρας καὶ τοῦ γηίνου ἐδάφους. Τὰ ζῶα, τρεφόμενα ἀπὸ τῶν φυτῶν, κατασκευάζουσιν ἀπὸ τῶν ἐτοιμῶν ἤδη τούτων ὀργανικῶν οὐσιῶν τὰς οὐσίας τοῦ σώματος καὶ ἀδιακόπως ἀντικαθιστῶσιν αὐτὰς φθειρομένας ἐκ τῶν διαφόρων λειτουργιῶν τοῦ σώματος καὶ ἀνακαίνιζουσιν. Ἄλλ' αἰφνης τὸ νῆμα τῆς ζωῆς ἕνεκα ἀρρωμῆς τινος κόπτεται. Ἄπαν τὸ ὕλικόν ζῶον τινὸς ἢ φυτοῦ κεῖται ἄχρηστον ἐπὶ τῶν πεδιάδων ἢ τῶν ὄρεων ἢ κατατίθεται ἐντὸς τῆς γῆς περιβεβλημένον σινδόνος ἢ μεταξάν. Τότε ἄρχεται τὸ ἔργον τῶν βακτηρίων. Οἱ νεκροὶ ἀποσυντίθενται εἰς τὰς οὐσίας ἐξ ὧν συνέστησαν, αἱ οὐσίαι αἱ πρὶν ὀργανικαὶ μεταβάλλονται εἰς ἀνοργάνους, ἢ δὲ ὑπαρξίς ἧτις πρὸ ὀλίγου κατεῖχεν ἐνεργὸν θέσιν μετὰ τῶν ζῶων ὄντων, μεταβάλλεται νῦν εἰς ἀθηρακικὸν ὄξύ, ὕδωρ, ἄμμωνίαν καὶ ἄλλα τινὰ ἀνοργάνα σώματα, ἀτινα ἀποδίδονται εἰς τὸ ἔδαφος καὶ τὴν ἀτμοσφαῖραν καὶ χρησιμεύουσι πάλιν εἰς τὰ φυτὰ ὡς λίπασμα καὶ τροφή.

Νῦν ὁμως γεννᾶται τὸ σπουδαιότερον τῶν ζητημάτων. Ἀφοῦ τὰ βακτήρια καταστρέφουσι τὰς ἐτοιμὰς οὐσίας, μεταχειρίζονται αὐτὰς ἀποκλειστικῶς πρὸς πλάσιν καὶ ἀνακαίνισιν τοῦ ἰδίου αὐτῶν σώματος; Ἄλλὰ τότε ἀντὶ τῶν σωμάτων τῶν νεκρῶν ζῶων, ἠθέλομεν ἔχει πρὸ ἡμῶν ἀπεράντους ὄγκους βακτηριωδῶν μαζῶν, ὅπερ ὁμως δὲν εἶνε ἀληθές.

Τοῦτο τὸ ζήτημα ἀκοποῦντες νὰ θίξωμεν εἰσερχόμεθα κατὰ φυσικὴν τοῦ λόγου φορὰν εἰς τὸ θέμα περὶ τῆς οὐσίας τῆς σήψεως, θέμα ἰκανῶς εὐρὴ καὶ διαφέρον, διότι τούτου γενομένου καταληπτόν, τὸ βλέμμα ἡμῶν διεισδύει βαθέως εἰς πολλὰ φαινόμενα τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου, ἐξηγεῖται ἡ δράσις τῶν βακτηρίων ἐπὶ τῶν νόσων καὶ λύνονται τόσα προβλήματα καὶ δυσεξήγητα φαινόμενα τοῦ καθημερινῆ ἡμῶν βίου.

Ἐπὶ τοῦ θέματος δὲ τούτου θέλωμεν προσεχῶς ἀπασχολῆσαι τὸν μέχρι τοῦδε εὐμενῶς παρακολουθήσαντα ἡμᾶς ἀναγνώστην.

[Ἐπεται συνέχεια].

ΣΠ. ΜΗΛΙΑΡΑΚΗΣ

ΠΑΤΡΟΤΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΑ (')

[Συνέχεια. Βλ. σελ. 412]

Ἄλλ' ὁ πατὴρ δὲν ὀφείλει μόνον νὰ φροντίσῃ περὶ τῆς φυσικῆς προαγωγῆς τῶν τέκνων αὐτοῦ καὶ περὶ τῆς εἰς ταῦτα παροχῆς βιοποριστικοῦ τινος ἐπαγγέλματος, καθότι ἡ ἠθικὴ διαμόρφωσις τῶν τέκνων εἶναι ἐν τῶν κυριωτάτων μελημάτων αὐτοῦ. Εἰς τοῦτον προσήκει νὰ διδάξῃ τὸ τέκνον τὴν τέχνην τοῦ αὐτοδιοικεῖσθαι, ἧς ἀνευ οὐδεὶς δύναται νὰ γείνη ὀφείλμος πρὸς τὸν

πλησίον τὴν τέχνην λέγω τοῦ συμπεριφέρεσθαι προσηκόντως, τοῦ αἰσθάνεσθαι, τοῦ σκέπτεσθαι, τοῦ ζῆν, ὡς προσήκει τῷ ἀνθρώπῳ. Ἄλλως, περιουσία πλοῦτου, τιμαί, εὐεξία, πλήρης δεξιότης ἐν τῷ σταδίῳ τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς τέχνης, χορηγοῦσαι ἡμῖν τὰ μέσα τῆς ὑπάρξεως, πάντα ταῦτα εἰσι φροῦδα καὶ γίνονται πλειστάκις παρὰ τὰ βλάβης ἡμῖν τε καὶ τῆ κοινωνίᾳ, ἐὰν ἀγνοῶμεν ὅτι προικισθέντες μὲ δυνάμεις πολυτιμοτάτας, μὲ τὸ κράτιστον στοιχεῖον τοῦ πνεύματος καὶ τῆς ἐλευθερίας, κεκτῆμεθα μὲν δικαιοσύματα, ἀλλ' ἔχομεν καὶ καθήκοντα, ἐὰν ἀγνοῶμεν ὅτι ὁ δημιουργὸς ἐνεχάραζεν ἐν τῇ ψυχῇ ἡμῶν καὶ χρείας εὐγενεστέρας, χρείας πνευματικὰς, καὶ ὅτι διὰ πάντων τῶν ἐξόχων τούτων προσόντων ὑπερέχομεν τὰ ἐπὶ τῆς γῆς πλάσματα.

Βεβαίως τὸ ἔργον τῆς ἠθικῆς διαπλάσεως τῶν παιδῶν δὲν κατορθοῦται ἀείποτε μετὰ τῆς ποθειμένης τελειότητος, ἀλλ' οὐχ ἦττον, ἐὰν οἱ γονεῖς ὡς ἄξιον τῆς θέσεως ἦν κατέχουσιν εἰς τὴν οἰκογένειαν, ἐὰν ἔχουσιν τὴν συνείδησιν τῶν καθόλου καθηκόντων ἢ ἐπιβάλλει αὐτοῖς ἡ πατρικὴ ἐξουσία, θέλουσι δυνηθῆ νὰ ἐκπληρώσωσι τὸ δυσχερὲς ἔργον τῆς ἠθικῆς διαπλάσεως τῶν ἀθῶν καὶ τρυφερῶν ψυχῶν τῶν παιδῶν, χειραγωγούντες αὐτὰ ἐν τῇ ἰδῆ τῆς τιμιότητος, τῶν χρηστῶν ἠθῶν, τῆς ἀληθείας καὶ ἀνυποκρίτου φιλανθρωπίας καὶ τῆς ἀγάπης τοῦ πλησίον.

Τὸ ἔργον δὲ τοῦτο τῆς παιδαγωγίας, ὡς γνωστόν, διαφέρει ἀπὸ τοῦ τῆς ἐκπαιδεύσεως· αὕτη μὲν σκοπεῖ τὴν διάδοσιν θετικῶν γνώσεων, ἡ δὲ ἠθικὴ ἀνατροφή μεταδίδεται καὶ διὰ τοῦ ἀγαθοῦ παραδείγματος, καὶ διὰ τῆς δι' ἀπλοῦ καὶ ἀνεπιτηδεύτου λόγου ἐμπνεύσεως διαγωγῆς εὐπρεποῦς καὶ ἐντίμου καὶ διὰ τῶν πηγαζουσῶν ἐκ καρδίας ἀδόλου καὶ φιλοστόργου, εὐπροσδέκτων παραίνεσεων τῶν γονέων. Ἐπὶ τῆς παιδαγωγικῆς δὲ λειτουργίας, ἡ ἀπλουστερία καὶ ἡ ἀφελεστερία μέθοδος εἶναι καὶ ἡ ἀσφαλεστερία καὶ ἡ μᾶλλον ἐπιτυχής. Δέον ὁμως ἐν τῇ ἐκασκῆσει τῆς λειτουργίας ταύτης, τὸ τυχόν κενὸν τῆς ἐπιστήμης νὰ ἀναπληρώσῃ ἡ ἐγκράτεια τοῦ πατρὸς, ἦθος μετριοπαθῆς καὶ ἀτάραχον, καθότι αἱ παραφοραὶ τῆς ὀργῆς ἢ τῆς φιλοστοργίας εἰσὶν ἐξ ἴσου ἐπιβλαβεῖς καὶ κινδυνώδεις. Ἄλλ' ἐνταῦθα ἀναφάνεται ὡς ὄρος ἀπαραίτητος τῆς πληρυστέρας καταρτίσεως τοῦ οἰκογενειακοῦ βίου, ἡ ἐναρμόνιος σύμπραξις καὶ συλλειτουργία τῶν ποικίλων δυνάμεων καὶ ἐνεργειῶν ἃς ἡ φύσις ἀπένειμεν εἰς τὰ δύο φύλα· καθότι ὁ μὲν πατὴρ ἀπευθύνει τὰς νοησιαῖς αὐτοῦ κυρίως εἰς τὴν κρίσιν τοῦ παιδός, ἅμα ἀναλαμβάνει ἐν τῇ ψυχῇ αὐτοῦ τὸ φῶς τῆς διανοίας, ἡ δὲ μήτηρ ἐπάπτεται τῆς αἰσθητικότητος αὐτοῦ· ὁ μὲν πατὴρ νοουθετεῖ τὸ τέκνον ἐν ὀνόματι τοῦ καθήκοντος, ἡ τῆς τιμῆς, τῶν θείων καὶ ἀνθρωπίνων νόμων, ἡ

δὲ μήτηρ τῷ ἐμπνέει διὰ γλυκείας φωνῆς, τὸ αἰσθημα τῆς φιλίας, τῆς ἀγάπης, καὶ τοῦ ἐλέου, ὑπ' οὗ ἐμφορεῖται ἡ συμπαθητικὴ καὶ φιλόστοργος αὐτῆς καρδία· ὁ μὲν πατὴρ ἀπαιτεῖ παρὰ τοῦ παιδὸς ὑποταγὴν καὶ σεβασμόν, ἡ δὲ μήτηρ ἀφοσίωσιν καὶ θυσίας· ὁ μὲν πατὴρ ἐνασκει τὴν ἐξουσίαν αὐτοῦ μετ' ἀνδρικής ἐπιμονῆς καὶ εὐσταθείας, ἡ δὲ μήτηρ μετὰ τῆς χαρκτηριζούσης αὐτὴν ἀνοχῆς καὶ γλυκύτητος· ἀδύνατον δὲ νὰ μὴν εὐδοκίμησῶσιν οἱ γονεῖς ἐφαρμοζόντες ἀλληλοδιαδόχως ἢ συγχρόνως τὰς δύο ταύτας μεθόδους. Παραδείγματα τοῦ πρακτικοῦ βίου μαρτυροῦσιν, ὅτι κυρίως διὰ τῆς ἀνοχῆς καὶ τῆς γλυκύτητος ἢ ἐπίτευξις τῆς ἀνθρωποπλαστικῆς ταύτης λειτουργίας ἀποβάνει ἀσφαλεστέρα.

Ἄλλως δέ, ἐὰν ὑποτεθῇ ὅτι ἡ ἑτέρα τῶν δύο ἐνεργειῶν περιέπεσε τυχόν εἰς ὑπερβολὰς, ἡ ὑπερβολὴ αὕτη περισταλήσεται διὰ παρεμβάσεως τῆς ἑτέρας καὶ οὕτω ἐκάτεραι ἀμοιβαίως μετριασθήσονται πρὸς ἀλλήλας ὑποχωροῦσαι. Προτιμότερα ὅμως καθίσταται ἡ ἐναρμόνιος καὶ μεμετρημένη χρῆσις τῶν δύο τούτων ἐνεργειῶν, ὅπως μὴ διασπᾶται ἡ κυβερνητικὴ ἐνότης ἐν τῇ οἰκίᾳ, ἢ ἐλείψει τῆς ὑποίας τὸ ἕτερον τῶν δύο τούτων ἀτοπημάτων παράγεται ἐν τῷ οἴκῳ, ἢ ἀλλοιωσις τῆς πρὸς τὸν πατέρα στοργῆς τῶν τέκνων ἢ τῆς ὑπειλομένης τῆ μητρὶ εὐλαθείας.

Ἐκ τούτων συνάγεται, ὅτι τὴν ἀληθῆ, τὴν πρέπουσαν ἀνατροφήν μόνη ἡ οἰκογένεια ἀπεργάζεται· οὐδὲν δὲ δύναται νὰ ἀναπληρώσῃ τὴν προστατευτικὴν, τὴν σεβαστὴν καὶ ἀδιαφιλονεικῆτον πατρικὴν ἐξουσίαν, εἰς τὴν προθύμως ὑπέικομεν, ἢ ἀποδεχόμεθα μετὰ τῆς αὐτῆς τερψιθύμου καὶ εὐχαρίστου εὐχερείας, μετ' ἧς ἀποδεχόμεθα τὰ ζωογόνα στοιχεῖα τοῦ ἀέρος, τοῦ φωτός, καὶ τῆς περιβαλπούσης τὸ σῶμα ἡμῶν θερμοκρασίας. Οὐδὲν δὲ δύναται νὰ ἀντικαταστήσῃ τὴν διττὴν μὲν ταύτην πατρικὴν ἐξουσίαν, κατ' οὐσίαν δὲ μίαν, τὴν ἐπιδρῶσαν μὲν συγχρόνως ἐπὶ τε τοῦ νοῦς καὶ τῆς καρδίας, ἐπὶ τε τῶν ἰδεῶν καὶ τῶν συναισθησέων, ἐπὶ τε τῆς βουλήσεως καὶ τῶν ἠθικῶν παθήσεων, ἐραπτομένην δὲ τοῦ συνόλου τῶν ἡμετέρων δυνάμεων καὶ ἐπιβάλλουσαν ἡμῖν τὸν ἀνεξίτηλον ἐκείνον ἠθικὸν τύπον, ὃν καλοῦμεν ἦθος καὶ χαρακτήρα.

Ναὶ μὲν ὁ χαρακτήρ οὗτος ἐξαφανίζεται πολυλάκις ὑπὸ τὴν πίεσιν κοινῆς καὶ ὁμοιομόρφου πειθορῆς, τούναντίον δὲ ἐν τῇ οἰκίᾳ διαμορφούται καὶ ἀναπτύσσεται, ὡς τὸ φυτόν ἢ τὸ ἄνθος τὸ αὐτομάτως ἀναθάλλον ἐκ τοῦ ἐδάφους ἐφ' οὗ παρήχθη. Ναὶ, οὐδὲν ἐν τῷ κόσμῳ δύναται μᾶλλον νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ἠθικῶν συναισθησέων, εἰς τὴν τελείωσιν τῆς περὶ τὰ ἀνθρώπινα ἐμπειρίας καὶ εἰς τὴν ἐνάσκησιν τῶν εὐγενεστέρων ψυχικῶν ἀρετῶν τῆς αὐτοθυσίας καὶ ἀφοσίωσης, ἢ αἱ πικνοτοῖαι περιπέτειαι τοῦ οἰκο-

γενειακοῦ βίου, τὰ οἰκεία νοσήματα, τὰ πένθη, αἱ ἐπιτυχίαι καὶ ἀποτυχίαι, αἱ ἀπουσίαι καὶ αἱ συνεντεύξεις, αἱ συναρπάξεις καὶ συνενούσαι τὰς καρδίας, ἐν ἀδιαρρήκτῳ δέσμῳ, διὰ τε τῆς χαρᾶς καὶ τῶν θλίψεων, διὰ τε τοῦ φόβου καὶ τῶν ἐλπίδων, διὰ τε τῆς στοργῆς καὶ τοῦ πρὸς τοὺς γεννήτορας σεβασμοῦ. Ὅπως δὲ τὸ τέκνον κατανοήσῃ μέχρι τίνος βαθμοῦ ἀγαπᾶται ὑπὸ τῶν γονέων καὶ ἐπιδαφιλεύσῃ αὐτοῖς ἐγκάρδιον ἀγάπην καὶ εὐγνώμονα σεβασμόν, δέον νὰ ἀναγνωρίσῃ τὸ τί πάσχουσιν οἱ γονεῖς χάριν αὐτοῦ, καὶ ὁποίας ἔνεκα αὐτοῦ ὑφίστανται συγκινήσεις, φροντίδας, πόνους, στερήσεις· ἐξ ὧν δὴλον, ὅτι οἱ γονεῖς ἐμπνεόμενοι ἀείποτε ὑπὸ τοῦ διακαοῦς πόθου τῆς τελειώσεως καὶ εὐμερείας τῶν τέκνων, τοῦλάχιστον ἐν πνεύματι, ἀδιασπᾶστος ταυτίζονται αὐτοῖς καὶ συγχωνεύουσι τὴν ὑπαρξιν αὐτῶν ἐν αὐτοῖς.

Ὁ πατὴρ καὶ ἡ μήτηρ προσεῖργουσιν, ἀνατιρρήτως, τῆς παιδαγωγικῆς λειτουργίας ἐν τῇ οἰκίᾳ· ἀλλ' ἐν τῇ οἰκογενεῖᾳ παρεμπιπτει πολλάκις καὶ ἑτέρα τις ἐνεργεία ἢ ἡ ἐπίδρασις εἰναι ἄξια λόγου, ἢ τοῦ ἀδελφοῦ ἐπὶ τῆς ἀδελφῆς καὶ αὐτῆς ἐπὶ τοῦ ἀδελφοῦ. Τῷ ὄντι ὁποῖον ἰσχυρόν καὶ ἀόριστον θέλητρον, ὁποῖον εὐσομον ἄρωμα ἐγκαρδίου ἀφοσίωσης ἐπιχέεται ἐπὶ τῶν ἀδελφικῶν τούτων σχέσεων. Ἡ ἀμοιβαία αὕτη ἀγάπη τρυφερωτέρα μὲν τῆς φιλίας, ἀφιλοκερδέστερα δὲ τοῦ ἔρωτος, παρίστησι τὸν ἐπαγωγὸν τύπον τῆς ἀγνότητος περὶ τὰς σχέσεις δύο ἀνθρωπίνων πλάσμάτων φύλου διαφόρου, συνδεομένων διὰ τῆς ἀδιασπᾶστος ἀλλ' ἀδιαφθόρου συμπαθείας τῶν ψυχῶν. Ὁ μὲν πατὴρ ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ τέκνου ἐπιζητεῖ φιλοστόργως τὸ ἴδιον αὐτοῦ αἷμα· ἐν αὐτῷ ἀνευρίσκει τοῦ μέλλοντος αὐτοῦ τὴν ἐλπίδα· δι' αὐτοῦ ἀπολαμβάνει τὸ ἀντάλλαγμα τῶν ἀφειδῶς καταβληθεισῶν θυσιῶν· δι' αὐτοῦ παραινέται οὕτως εἰπεῖν, ἢ ὑπαρξίς του καὶ δικαιωνίζεται τὸ ὄνομα αὐτοῦ. Ὡσαύτως δὲ, τὰ τέκνα ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ πατρὸς εὐλαβῶς ἀναγνωρίζουσι τὸν εὐεργέτην αὐτῶν, τὸν γενερόν γεννήτορα καὶ δημιουργὸν τῆς περιουσίας αὐτῶν, τὸν φρουρὸν καὶ προστάτην τῆς ἀδυναμίας καὶ ἀπειρίας των. Οἱ δὲ ἀδελφοὶ στενωτέρων συνδέονται διὰ τῶν κοινῶν πόθων, διὰ τῶν κοινῶν ἔργων καὶ διὰ τῆς ταυτότητος τῶν φρονημάτων καὶ τῶν παθῶν. Ἀλλὰ μετὰ ξὺ ἀδελφοῦ καὶ ἀδελφῆς ὁ ἰσχυρότερος δεσμός εἶναι ἡ ἀγνή, ἡ τρυφερά καὶ ἀφιλοκερδῆς ἀφοσίωσις· ἐν τῇ ὅλῳ ἀδελφικῇ ταύτῃ σχέσει καθαιρούνται τὰ πάθη, ἅτινα θέλουσι μίαν ἡμέραν συνταρᾶσαι τὴν ψυχὴν αὐτῶν, καταστέλλεται ἡ ἐξαψίς τῶν αἰσθησέων καὶ βυθίζονται ἐπὶ τὸ ἰδεῶδες τῆς φαντασίας αἱ παραφοραὶ. Εὐτυχῆς ὁ νέος ὁ συναισθανθεὶς τὴν γλυκεῖαν καὶ ἄσπιλον ταύτην ἀφοσίωσιν· αὕτη θέλει ποσπαρασκευάσει τὴν καρδίαν αὐτοῦ εἰς τὸ νὰ αἰσθανθῇ ἐν δέοντι

χρόνῳ, τὸν ἀληθῆ ἔρωτα· αὕτη θέλει προφυλάξει αὐτὸν κατὰ τῆς μὴ ἀποδόσεως τοῦ προσήκοντος σεβασμοῦ εἰς τὸ γυναικεῖον φύλον, κατὰ τῆς βεβήλου λέγου ἀυταρεσκείας καὶ τῆς ἀλαζόνης καὶ ἀσεβοῦς ὑποτιμήσεως τῆς θέσεως καὶ τῆς ἀξίας τοῦ φύλου εἰς ὃ ἀνήκεν ἢ προσφιλῆς αὐτοῦ μήτηρ, καὶ ἐν ᾧ θέλει ἐπιζητήσῃ τὴν μητέρα τῶν τέκνων αὐτοῦ.

Εἶδομεν ὅτι κυρίως ἐστὶ τῆς παιδαγωγίας καὶ τῆς ἠθικῆς ἀνατροφῆς εἶναι ἡ οἰκογένεια. Ἄλλ' ἐκτὸς τούτων, ἀπαιτεῖται καὶ νοητικὴ καλλιέργεια καὶ ἐκπαίδευσις, ἥτις καθόσον εὐρύνεται, ἐπὶ τοσοῦτον καὶ τελειότερα καθίσταται καὶ ὑπὸ ταύτην τὴν ἐποψιν, οὐδὲν δύναται νὰ ἀντισταθμίσῃ τὰ δημόσια ἐκπαιδευτικὰ ἰδρύματα, καθόσον καὶ ἡ κυρίως λεγομένη ἀνατροφή τῶν ἀρρένων μετὰ τινὰ ἡλικίαν, ἀναγκάτως ἐν δημοσίῳ ἢ κοινῷ ἐκπαιδευτηρίῳ τελεῖται.

Ἄλλ' ὅποια ὡς ἐκ τούτου δοξασία διὰ τὸν ἕπειρον νέον, ὅστις ἐγκαταλείπει τὴν ἀγαπητὴν καὶ ἀθάνατον οἰκογενειακὴν ἐστίαν, ἐνθα τὴν αὐστηρότητα τῶν γονέων ἐμετρίαζεν ἢ στοργή, ἐν ἡ αὐτὸς ἦτο τὸ ἀντικείμενον τῶν ἐρασμίων φροντίδων καὶ τῶν συνεχῶν περιθάλψεων τῶν φιλάτων, ὅπως βίβη αἰφνιδίως ἐν μέσῳ τῆς κοσμητικῆς τύβης, ἠναγκασμένος οὐ μόνον νὰ παλαίσῃ πρὸς τὴν γενικὴν ἀδιαφορίαν, πρὸς τὸν φίλεριν διαγωνισμόν καὶ πολλάκις πρὸς τὴν ἀδικίαν, ἀλλὰ καὶ νὰ χαρᾶξῃ μόνος του τὴν δύσβατον ἀτραπὸν τοῦ βίου ἀπέναντι παντοίων προσκομμάτων, ἀντιζηλιῶν καὶ κινδύνων, νὰ ὑποστῇ δὲ καὶ τὰς ἀπρόοπτους καὶ ἀναποδράστους συμφορὰς εἰς ἃς ὑπόκειται ὁ ἀνθρώπινος βίος. Ἡ σκληρὰ αὕτη δοξασία τῆς μετὰ τινὰ ἡλικίαν, δημοσίας ἀνατροφῆς ἠνδιέρχονται οἱ νέοι ἐνθαρρυνόμενοι καὶ παρηγορούμενοι ὑπὸ τῶν γονέων, ἢ πειθαρχία καὶ οἱ ἄκαμπτοι κανονισμοὶ εἰς οὓς ὑποβάλλονται ἄνευ διακρίσεως ἢ ἐξαίρεσεως, λαμβανομένων ὑπ' ὄψιν μόνον τῶν ἔργων, μόνης τῆς φιλοπονίας καὶ τῆς ἰκανότητος, ἀποβάνει προῖόντος τοῦ χρόνου τὸ πολυτιμότερον τοῦ βίου ἐφόδιον. Ἡ δημοσία ἀνατροφή ἀποδεικνύεται οὕτω ὡς ἡ μᾶλλον προσήκουσα εἰς ἐλευθέρους πολίτας καὶ εἰς δημοκρατικῶς διοργανωμένους πολιτείας. Δι' αὐτῆς καταρτίζεται ὁ πολίτης καὶ εἰσάγεται εἰς τὰ ἦθη καὶ εἰς τὰς ἐξέεις ἢ ἀρχὴ τῆς ἰσότητος ἐνώπιον τοῦ νόμου, ἥτις ἐστὶν ἡ ἀληθῆς δικαιοσύνη. Δυνάμεθα λοιπὸν ἀσφαλῶς νὰ συμπεράνωμεν, ὅτι ἡ μὲν δημοσία ἀνατροφή καταρτίζει πολίτας, ἡ δὲ οἰκογενειακὴ ἀνθρώπους· ἐκάστη δ' αὐτῶν ἐκπληροῖ τὸ προσήκον ἔργον αὐτῆς, ἀλλ' οὐδεμία δύναται ν' ἀντικαταστήσῃ τὴν ἄλλην. Τοῖναντίον τὸ ἔργον τῆς πολιτείας δὲν ἀρχεται εἰμὴ ἀπ' ἧς ἔληξε τὸ τῆς οἰκογενείας. Ἄλλως δὲ πρὶν ἢ ἀναδειχθῆ τις πολίτης ὑπὸ τῆς πολιτείας, δέον νὰ καταρτισθῇ ὡς ἄνθρωπος ἐν τῇ οἰκογενεῖᾳ·

οἱ πειρώμενοι νὰ ἀνατρέψωσι τὴν λογικὴν ταύτην τάξιν ἀποτυγχάνουσι κατ' ἀμφοτέρα· καὶ οὕτω ἀντι πολιτικῶν ἀρετῶν καὶ φιλοπατρίας, ἀναπτύσσονται ἐν τῇ πολιτείᾳ, ἐν ὀνόματι τῆς ἐλευθερίας, συστήματα παράκοπα φαντασιωδῶν μὲν κοινωνικῶν ὀργανισμῶν, πολιτευμάτων δὲ κατ' οὐσίαν δεσποτικῶν, ὧν ἡ ἐφαρμογὴ ἤθελε συμπίπτει καὶ ἐλευθερίαν καὶ δίκαιον.

I. A. ΣΟΥΤΙΟΣ.

ΤΟ ΠΕΡΑΣΜΑ

(ἀιήγημα.)

Οἱ Γάλλοι ἠττηθέντες ὑπὸ τῶν Γερμανῶν ἐν Φροσβίλλερ, ὑποχωροῦσι εἰς Σαλέν, περὶ τὰς εἰκοσιν ὥρας προτρέχοντες τῶν διωκόντων αὐτοὺς πολεμίων· τὸ κύριον σῶμα τοῦ στρατοῦ διέβη ἤδη τὸν Μεύσην· κατὰ μῆκος δὲ τοῦ ποταμοῦ κρημνίζουσι τὰς γεφύρας, ἀνοίγοντες μεταξὺ τῶν δύο ὄχθων ἀνυπέρβατον κώλυμα.

Τὸ κατ' ἀνωτέραν διαταγὴν μέτρον τοῦτο ἐμελλε νὰ ἐπιβραδύνῃ μὲν τὴν ἐπὶ τὰ πρόσω πορείαν τῶν Γερμανῶν, ἀλλ' ἦτο ὀλεθριώτατον εἰς τοὺς Γάλλους στρατιώτας, τοὺς ἀποπλανηθέντας ἢ τετραυματισμένους, οἵτινες βραδέως φθάσαντες, μένουσιν ἀπέλπιδες καὶ στυγνοὶ πρὸ τοῦ βαθύρρου καὶ εὐρέος ποταμοῦ.

Ἐπῆλθεν ἡ νύξ.

Σιγηλαὶ σκιαὶ περιπλανῶνται ἐπὶ τῆς ὄχθης· ὄμιλοι ἀνδρῶν ἴστανται κατέναντι τῶν ἐρείπιων γεφύρας τινός, ἅτινα μόνον διεσώθησαν καὶ ὀρθοῦνται ἐν μέσῳ τοῦ ὕδατος, ὄρθα, ἀπροσπέλαστα.

Ἐφ' ὅσον παρέρχεται ὁ χρόνος αἱ σκιαὶ ἐπαυξάνουσι, οἱ ὄμιλοι καθίστανται πυκνότεροι· ἄνω δὲ καὶ κάτω τρέχοντες, οἱ παντός ὕψους καὶ παντός βαθμοῦ στρατιῶται ἐκεῖνοι, καλοῦσιν, ἐρωτώσιν ἀλλήλους, μετροῦσι διὰ σταλίδων τὸ βάθος τοῦ ποταμοῦ, κραυγάζουσι, βλασφημοῦσι, ἀπελπίζονται, ὑψοῦσιν ἀνισχύρους πρὸς οὐρανὸν βραχίονας, σείουσιν ἀπειλητικῶς κατὰ τῆς τύχης τὸν γρόνθον, εἶτα δὲ σιγῶσιν ἐγκαρτεροῦντες αἰφνης, ἀλλὰ θλιβόμενοι ὅτι δὲν ἔπεσον ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης τὴν πρωίαν.

Πυρὰ ἀνάπτεται περὶ τὴν συγκεντροῦνται πάντες· οἱ τραυματῆαι ἔρπουσι πρὸς τὸ θερμὸν ἐκεῖνο φῶς εὐρον κύκλον ἀποτελοῦντες περὶ σωρὸν φλεγόμενων ἐρείκων. Αἱ ὥραι παρέρχονται ἐν σιγῇ.

Αἰφνης ἐν τῇ σιγῇ ἐκείνη φωνὴ τις ἀκούεται.

— Ὅκτω λεύγας μακρὰν ἀπ' ἐδῶ εὐρίσκειται μία γέφυρα, ἡ γέφυρα τοῦ Δικράνου. Ἴσως μένει ἀκόμη. Ἰπάγωμεν νὰ ἴδωμεν!

Ὁ οὕτω λαλῶν εἶνε ὑπολογαγὸς τοῦ πεζικοῦ. Ὁρθὸς πρὸ τῆς πυρᾶς ἥτις ἐρυθραίνει αὐτόν, συμβουλεύεται ἐν τῇ λάμπει ἐκείνη ἀνεπτυγμένον τινὰ χάρτην, ὃ δὲ δάκτυλός του δεικνύει σημεῖόν

τι: τὴν γέφυραν τοῦ Δικράνου. Ἄλλοι ἀξιωματικοὶ περικυκλοῦσιν αὐτόν, βραχὺς διάλογος συναπτεται.

Πάντες ἠνωρθώθησαν. Τότε ἀκούονται στεναγμοὶ τῶν τραυματιῶν, ὧν ῥεῖ τὸ αἷμα, τῶν τραυματιῶν, εἰς οὓς φαίνεται τόσον εὐάρεστος ἡ φεγγοβολοῦσα ἐκείνη πυρά, καὶ ὅτινες δὲν θέλουσι μὲν νὰ βαδίσωσιν ἐπὶ τὰ πρόσω ἀλλὰ δὲν θέλουσιν ἐπίσης νὰ μείνωσιν ὀπίσω.

— Ποῖος διοικεῖ; εἰπέ τις.

Οἱ ἀξιωματικοὶ παρατηροῦσιν ἀλλήλους, εἶτα δὲ ὑψώσαντες τὰ πέλματα αὐτῶν χαιρετῶσι σιγαλῶς ἀκριβῶς τὸν ἐρωτήσαντα. Εἶνε δὲ οὗτος ὑψηλὸς ταγματάρχης τῶν δραγόνων, ὑψηλότερος ἔτι φαινόμενος ἐν τῷ μαύρῳ μανδύα του ὅστις φθάνει μέχρι γονάτων. Εἶνε ὁ μόνος ἐκεῖ ἀνώτερος ἀξιωματικός.

— Εὐχαριστῶ, κύριοι, προσλέγει!.. Λοιπὸν, ὅλοι οἱ ὑγιεῖς ἵπποις, παντὸς βαθμοῦ ἀνεξαιρέτως, ἄς παραχωρήσω τούτους ἵππους τῶν εἰς τοὺς ἀσθενεῖς... σκορπίσατε αὐτὴν τὴν πυρὰν καὶ ἐμπρός!

Αὐτὸς διδοὺς τὸ παράδειγμα, καίτοι ἐπὶ τοῦ μετώπου τετραυματισμένος, λυεῖ τὸν ἵππον αὐτοῦ, λαμβάνει διὰ τῶν βραχιόνων του ἀκροβυστήν τινα οἰμῶζοντα, καὶ ἀνατιβάζει αὐτόν ὡς παιδίον ἐπὶ τοῦ ἐπιπέδου.

Εἶτα ἐκ τοῦ κημοῦ σύρων τὸν δυσήνιον ἵππον του, προηγείται τοῦ λόγου ἐκείνου τῶν ἐν τῇ νυκτὶ πορευομένων φυγάδων.

Χωροῦσι βραδέως διότι πάντες οἱ τραυματῆαι δὲν ἔχουσιν ἵππους· ὑπὸ τῶν συστρατιωτῶν ὑποστηριζόμενοι, βαρεῖς ἔχοντες τοὺς πόδας, βαδίζουσι φρικτιῶντες.

Κατ' ἀρχὰς μὲν ὁ μικρὸς στρατὸς προχωρεῖ συμπαγῆς καὶ μετὰ θάρρους, ἀλλὰ μετ' ὀλίγον αἱ σωματικαὶ δυνάμεις ἀποχωρίζουσι αὐτόν εἰς ἑμίλους, καὶ ἤδη τῆς ἀταξίας ἐπιφερούσης τὰς σχηματίζεται πρωτοπορεῖ ὑπὸ τῶν μᾶλλον εὐεκτούτων, κύριον σῶμα ὑπὸ τῶν ἐπὶ τῶν ἵππων τραυματιῶν ἢ τῶν ὑπὸ τῶν ὑγιῶν ὑποστηριζομένων καὶ ὀπισθοφυλακῆ ὑπὸ τῶν χωλαίνοντων πρὸ μικροῦ καὶ προσκοπτόντων νῦν κατὰ παντὸς λίθου, ὅτινες δρᾶνται παντὸς δένδρου ὅπως μὴ καταπέσωσι, καὶ σῶνται πεισματωδῶς.

Ἐφ' ὅσον προχωρεῖ ἀξάνει ὁ μικρὸς στρατὸς. Κατὰ τὴν διάβασιν στρατιῶται τινες ἐγείρονται τῆς λόχμης, καὶ προστίθενται εἰς τὰς τάξεις. Ὡς οἱ ὀπκδοὶ τοῦ Σιδου ἐκκινήσαντες τριακόσιοι θὰ φθάσωσι τρισηλίιοι.

Ὀκτῶ λεύγας πρέπει νὰ διανύσωσι... τοῦτο εἶν' εὐχερὲς εἰς στρατιῶτας καλῶς ἔχοντας, ἐπιχειροῦντας πορεῖαν κατὰ δροσερὰν πρῶϊαν, ἀλλ' εἰς τοὺς καταπεπονημένους τούτους καὶ αἰμάσσοντας φυγάδας ἡ ὕδρς φαίνεται ἀπελπιστικῶς μα-

κρά. Ἐν τούτοις βαδίζουσι τινὲς ἀπέριψαν ἤδη ὅ,τι ὑπελείπετο ἐκ τοῦ ὄπλισμοῦ τῶν, καὶ τὸ ὄπλον ἀπὸ τοῦ ἀορτήρος κρατοῦντες, προχωροῦσιν, ἡμικλείστους ἔχοντες τοὺς ὀφθαλμούς, ταλαντώμενοι καὶ σφάλλοντες ὡς οἰνοβαρεῖς· τυμπανιστῆς τις παραιτεῖ τὸ τυμπανον αὐτοῦ ὅπερ ἡχεῖ κατακυλιόμενον καταφερείας τινός· θανάσιμος κόπῳσις καταλαμβάνει τοὺς ταλαιπώρους.

Ἄνησυχία δὲ τις διαδίδεται μετ' ὀλίγον εἰς τὰς τάξεις· ἐκ τῆς σκοτεινῆς λόχμης θόρυβος ἀκούεται... λαθραῖός τις καὶ διαλείπων κρότον ὁμοῖος πρὸς δρόμον θηρίου τρέχοντος διὰ τοῦ δάτους.

Ὁ διοικητὴς ἐστρεψε τὴν κεφαλὴν τί εἶνε; Κατάσκοποι, πρόσκοποι τοῦ ἐχθροῦ βεβαίως... Ὁ θόρυβος παύει μετ' ὀλίγον, ἀλλ' ἡ αἰτία αὐτοῦ μένει ἄγνωστος.

Φαίον τι φῶς ἤρξατο διαχεόμενον ὀπίσω τῶν λόφων ὑποφώσκει ἡ ἠώς· ἐθάδισαν ἤδη ἐξ ὄρας.

Ἐφ' ὅσον τὸ φῶς καθίσταται ζωηρότερον συγγνώτεροι καὶ οἰκτρότεροι φαίνονται οἱ φυγάδες. Ἡ νύξ ἀπέκρυπτε τὴν ἀθλιότητα αὐτῶν, παρατηροῦσι δ' ἀλλήλους μετὰ τρόμου.

Τὰ πρόσωπά των εἶνε γαιώδη, πρασινωπά, τὰ σώματά των κεκαμμένα. Ἡ κόνις, ὁ βόρβρος, πᾶς ῥύπος τῆς νυκτός καὶ τῶν ὀδῶν προσκολλᾶται ἐπὶ τοῦ ἰδρώτος αὐτῶν· ἐρυθραὶ κηλίδες εἰς μέλαν χρῶμα ἀποκλίνουσαι, δραματικὴν ὄψιν παρέχουσιν εἰς τὰς ἐσχισμένας αὐτῶν στολάς· οἱ πλείστοι φέρουσιν ἐπιδέσμους ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἢ εἰς τοὺς πόδας, πλείστοι πεσόντες κατὰ τὴν ὁδὸν εἶνε κατεσπιλωμένοι ὑπὸ πηλοῦ, πάντες οἰμῶζουσι καὶ τρέμουσιν ἐκ τοῦ ψύχους τῆς πρωΐας!..

Ἄρνης ὁ προπορευόμενος διοικητὴς φωνεῖ: "Ἄλτ! ἀλλὰ διὰ φωνῆς τόσον σοβαρᾶς καὶ μελαγχολικῆς ὥστε ῥίγος καταλαμβάνει πάντας δυστύχημά τι προκισθανομένους.

Ἐπὶ τῶν δύο ὄχθων τοῦ ποταμοῦ, μέλαν τι ἐρείπιον βυθίζεται εἰς τὸ ὕδωρ. Αὐτὸθι ἦτο ἡ γέφυρα τοῦ Δικράνου. Ὁ Μεύσης ῥεῖ βαθύς.

Πάντες προσέδραμον καὶ θεῶνται κατ' ἀρχὰς σιγηλῶς καὶ ἠλιθίως· εἶτα κραυγαὶ ἀκούονται πανταχόθεν, ἐξ ἀπελπισίας δὲ καταληφθέντες οἱ ἐκ τῶν μαχῶν διασωθέντες ἐκείνοι ἄνδρες κραυγάζουσι, χειρονομοῦσι, κυλινδῶνται χαμαί. Τινὲς μὲν λιθοβολοῦσι καὶ ὑβρίζουσι τὸν ποταμόν· ἄλλοι θρῦσοῦσι τὰ ὄπλα αὐτῶν καὶ ἐξαπλοῦνται παρὰ τὴν ὄχθην· τινὲς γελῶσι βλακώδη γέλωτα πρὸ τοῦ τραγικοῦ ἐκείνου παιγνιδίου τῆς τύχης. Μικρὸν πορρωτέρω οἱ ἀξιωματικοὶ νεύουσι χαμαὶ τὴν κεφαλὴν ἀδυνατοῦντες νὰ πράξωσι τι.

Δραγόνος τις ἐκδύεται ἐντελῶς, τινὲς δὲ νομίζουσιν αὐτόν παραφρονήσαντα· ἀλλ' οὗτος εἰσέρχεται εἰς τὸ ὕδωρ, καὶ ἄλλοι δὲ εἰκοσι τὸν μιμοῦνται, ἀλλ' ἡ ὁρμὴ τοῦ ρεύματος παραφέρει αὐτούς. Παρασύρονται κινῶντες τοὺς βραχίονας· ἐν τούτοις πάντες θέλουσι τῶρα νὰ ἐπιχειρήσωσι

τὴν κινδυνώδη ταύτην ἀπόπειραν, νὰ διαβῶσι κολυμβητῆι τὸν ποταμόν, πάντες καὶ αὐτοὶ ἔτι οἱ ἀγνοοῦντες νὰ κολυμβῶσι, καὶ αὐτοὶ ἔτι οἱ τραυματῆαι. Ἡ παραφροσὴν ἐκείνη εἶνε μεταδοτικὴ καὶ τὸ ὕδωρ κροτεῖ ἐκ τῆς ἀλλεπαλλήλου τῶν σωμάτων πτώσεως. Οἱ λοχαγοὶ διατάσσουσι, πρκακαλοῦσιν, ἐξορκίζουσιν, ἀλλ' οὐδεὶς ἀκούει. Συμποδίζόμενοι πρὸς ἀλλήλους πνίγονται περὶ τοὺς ἑκατόν. Ἄγνοεῖ τις ἂν ἀπόπειρα πρὸς ἀπόδρασιν ἦτο ἐκείνη ἢ αὐτοκτονία.

Ἄρνης ἐκ τινος λόχμης ἐξέρχεται γέρον τις χωρικός κραυγάζων:

— Σταθῆτε κ' εἰν' ἓνα πέρασμα!

Ἄπὸ στόματος δὲ εἰς στόμα μεταδίδεται τὸ εὐάρεστον ἄγγελμα.

Οἱ δ' ἀπέλιπες ἐκείνοι ἀπλοῖ ὡς παιδία ἀνπλακθάνουσι αὐτῆς θάρρους. Περικυλοῦσι τὸν χωρικόν. Ὁ διοικητὴς ἐρωτᾷ:

— Ἄπὸ ποῦ ἔρχεσαι;

— Εἰμαι ἀπὸ ἐδῶ.

— Σὺ ἔτρεχες μέσα εἰς τὸ δάσος;

— Ναί.

— Μόνος;

— Μόνος.

— Ποῦ εἶνε τὸ πέρασμα;

— Μιὰ ὥρα πίσω.

Ὁ δὲ χωρικός δεικνύει τὴν ἤδη διανυθεῖσαν ὁδόν.

— Λοιπὸν ἐπεράσαμε ἀπ' ἐκεῖ;

— Ναί.

— Διατί μᾶς ἀφῆκες νὰ κάμωμε τόσον περιττὸν δρόμο;

— Γιατί ἦταν ἀνάγκη!

— Πῶς ἦτο ἀνάγκη;

Ὁ γέρον μειδιᾷ, εἶτα δὲ διηγείται ὅτι καταδιώκονται καὶ ὅτι οἱ Γερμανοὶ ἵπποις θὰ τοὺς καταφθάσωσι μετὰ τρεῖς ὥρας· ὅτι ἂν τὰ βήματα τῶν ἑσταμάτων ἀποτόμως εἰς τὸ πέρασμα, θὰ ἔβλεπον οἷοι ὅτι ὑπῆρχεν ἐκεῖ δίοδος καὶ θὰ διήρχοντο ἡμοίως· ἀνάγκη λοιπὸν ἦτο νὰ προχωρήσωσι περαιτέρω ἢ ἐπιστροφή θὰ συγχίση τὰ ἔγνη των· οἱ ἐχθροὶ θὰ δαπανήσουσιν πολὺν χρόνον ἕως οὗ εὗρουσιν πῶθεν ἐξηφανίσθησαν.

— Σωστά! εἶπεν ὁ διοικητὴς· ὁδήγησέ μας λοιπὸν!

Μετὰ μίαν ὥραν οἱ φυγάδες διέβησαν τὸν ποταμόν μέχρι τῶν ὤμων βυθισθέντες εἰς τὸ ὕδωρ.

Ὁ διοικητὴς μείνας τελευταῖος εἰς τὴν ὄχθην τείνει τὴν χεῖρα αὐτοῦ εἰς τὸν γέροντα.

— Εὐχαριστῶ! εἶπε.

— Ὡρα καλή! ἀποκρίνεται ὁ χωρικός· βραδέως ἀπομακρυνθεῖς.

Κατὰ μικρὸν ἐπὶ τῆς ἐτέρας τοῦ Μεύσης ὄχθης οἱ τελευταῖοι τῆς ὀπισθοφυλακῆς ἐξαφανίζονται εἰς τὸν ὄριζοντα.

Ἦσυχία ἐπῆλθεν.

Ὁ χωρικός βαδίζει μεγάλοις βήμασι παραπλεύρως τοῦ ποταμοῦ, ἀλλ' αἶφνης ἴσταται — Ἄπὸ τῶρα! ψιθυρεῖ.

Δύο ἴλα: οὐλάνων ἐπιφαίνονται καλπάζουσαι. Ὁ χωρικός ἐκρύφθη ἐν τοῖς θάμνοις, ἀλλὰ τὸν διέκρινον.

— Ἐ, σὺ!

Περικυλοῦται παραχρῆμα, σῦρεται ἐνώπιον τῶν γερμανῶν ἀξιωματικῶν. Νέα ἀνάκρισις ἄρχεται· ἀλλ' ὁ γέρον ἐγένετο κωρὸς καὶ ἠλίθιος· οὐδὲν ἐνοεῖ, οὐδὲν εἰξεύρει, οὐδένα οἶδεν.

— Μὴ χάνωμεν καιρὸν! ἀνέκραξεν ὁ διοικητὴς τῶν οὐλάνων· θὰ ἠμιλήση μετ' ὀλίγον ἂν θέλωμεν· Ἐμπρός! Μᾶρς!

Ὁ γέρον χωλαίνων, ἀσθμαίνων, κεντώμενος ὑπὸ τῶν λογγῶν τρέχει πρὸ τῶν ἵππων. Ἐνίοτε προσκόπτει καὶ πίπτει, ἀλλὰ λογγιζόμενος ἀνεγείρεται.

— Βᾶδην! προστάσει ὁ ἀξιωματικός, καὶ σὺ ἐμπρός!

Οὕτω φθάνουσιν εἰς τὴν γέφυραν τοῦ Δικράνου. Οἱ Γερμανοὶ δὲν ἠγνόουν ὅτι ἦτο κατεστραμμένη· ἀλλὰ πᾶν ἔγνος σταματᾷ ἐκεῖ, πορρωτέρω ἐπὶ τῆς βορβορώθους ὄχθης οὐδὲν σημεῖον διαβάσεως φαίνεται. Θὰ ἔλεγέ τις ὅτι οἱ καταδιωκόμενοι ἐβυθίσθησαν εἰς τὸ ὕδωρ τοῦ ποταμοῦ.

Οἱ οὐλάνοι μένουσι καταπληκτοὶ. Μὴ ὑπὸ τὴν γέφυραν εὐρίσκειται πόρος τις; Τὸ ἐπιτελεῖον συζητεῖ σφοδρῶς. Ὁ γέρον γελᾷ λαθραῖως, κύπτων τὴν κεφαλὴν.

— Μᾶς ἠπάτησαν μὲ τέχνασμα τι, εἶπε τέλος εἰς ἐξ αὐτῶν· ἐπέστρεψαν ὀπίσω... ἄς ἐπιστρέψωμεν καὶ ἡμεῖς...

Ἄλλος τότε παρατηρεῖ ὅτι δὲν θὰ δυνηθῶσι νὰ ἀνακαλύψωσι τὰ ἔγνη τῶν φυγάδων ἀφ' οὗ κατέστρεψαν ταῦτα διεληθόντες μετ' ἐκείνους διὰ τῆς αὐτῆς ὁδοῦ, ἀλλ' ὅτι ὁ γέρον θὰ εἰξεύρη πάντως ποῦ εἶνε ὁ πόρος. Ὁ γέρον ὅμως βεβαίως ὅτι τὸ ἀγνοεῖ.

— Θὰ ἰδοῦμεν! ὠρύεται ὁ ἀρχηγὸς τῶν οὐλάνων· εἰς τὸν ποταμόν, ζῶον!

Ἀπεράσις δὲ νὰ μεταχειρισθῆ αὐτόν τὸν χωρικόν πρὸς βολιδσκοπήσιν τοῦ ποταμοῦ. Ἡ ὄχθη κατέρχεται εἰς ἤρεμον κλιτὺν, ὁ γέρον εἰσέρχεται εἰς τὸ ὕδωρ. Τὸ ὕδωρ ἀνέρχεται μέχρι γονάτων, μέχρις ὀσφύος, μέχρις τῶν ὤμων—καὶ οὗτος προχωρεῖ.

— Ἐλα ὀπίσω! κραυγάζει ὁ οὐλάνος, εἶτα δὲ:

— Ἀς ἐπιστρέψωμεν ὀπίσω, κύριοι, τὸ πέρασμα δὲν εἶν' ἐδῶ.

Ἄνα ἑκατόν μέτρα ὁ χωρικός ἐμβάλλεται εἰς τὸ ὕδωρ. Οἱ γερμανοὶ ἀτενίζουσιν ἐπ' αὐτόν συντόμως· ἀλλὰ πάντοτε βυθίζεται μέχρι χειλέων καὶ ἐπανερχεται δυσχερῶς· ἀδύνατος εἶνε καὶ ἡ

ἐλαχίστη ἀμφιβολία, τὸ δὲ ὕδωρ εἶνε πανταχοῦ βαθύ.

Ἐπαναληφθέντος οὕτω πολλάκις τοῦ πειράματος, ὁ χωρικός φθάνει εἰς τὸν πόρον. Ὁ βακένδυτος ἐκεῖνος καὶ διάβροχος, καὶ τρέμων, καὶ οἰκτρὸς γέρων, ῥίπτει λαθραῖον εἰς τὴν ἄλλην ἀκτὴν βλέμμα. Οἱ φυγάδες οὗς θέλει νὰ σώσῃ μόλις τρεῖς λεύγας ἀπέχουσι, ἂν δ' ἀνεκαλύπτετο ὁ πόρος, ὁ ὄλεθρος αὐτῶν ἦτο ἀφρευκτος.

— Εἰς τὸν ποταμόν!

— Ἀπόστασα πλειά.

— Τόσῳ τὸ καλλίτερον. Ποῦ εἶνε τὸ πέρασμα;

— Δὲν ξέρω.

— Ἐν τὸ ποτάμι!

Ἵπακούει, ἐφ' ὅσον δὲ προχωρεῖ ταπεινοῦται ὅπως πείσῃ αὐτοὺς ὅτι τὸ ὕδωρ τοῦ ποταμοῦ εἶνε βαθύ· ἀλλ' ὤφθη ὁ πούς αὐτοῦ πατῶν ἐπὶ τοῦ βυθοῦ, καὶ οἱ οὐλάνοι ἀνακραυγάζουσι.

Τότε ὁ χωρικός ψιθυρίζει λέξεις τινάς, οὗς μόνος ἀκούει, εἶτα ἐξακολουθεῖ βαδίζων, καμπτόμενος, προχωρῶν πρὸς τὸ ὕδωρ ὅπερ δὲν ἀνέρχεται πλέον ταπεινοῦται καὶ πάλιν καὶ τὸ κύμα φθάνει μέχρι τῶν ὤμων του, στρέφεται καὶ παρατηρεῖ τότε τοὺς ἀνθρώπους ἐκείνους, τοὺς διπλῶς ἐχθροὺς του.

— Ἐμπρός!

Σμικρύνεται εἰσέτι καὶ προχωρεῖ. ὁ ποταμὸς φθάνει μέχρι τοῦ πώγωνος. Οἱ οὐλάνοι μαντεύοντες τὸν δόλον κραυγάζουσι:

— Ἐμπρός! ἔμπρός!

Προχωρεῖ ταπεινοῖ τὴν κεφαλὴν, στρέφει νὰ ἴδῃ ὀπίσω...

Οἱ οὐλάνοι γελῶσι καὶ διὰ τῆς χειρὸς δεικνύουσιν αὐτῷ νὰ προχωρήσῃ.

Τοὺς πόδας ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ἐρείδων, δυναμένος νὰ ζήσῃ μόνον ἂν ἀνηγείρετο, ἀποχαιρετίζει δι' ἐνὸς βλέμματος τὴν γῆν, τὸν ἥλιον, τὴν ὑπαρξιν... καὶ βυθίζεται αἰφνης εἰς τὸ ὕδωρ!

Οἱ γέλωτες παύουσι.

— Δὲν εἶνε οὐδ' αὐτοῦ ἀκόμη, λέγει ὁ διοικητῆς τῶν οὐλάνων, ἀλλ' ὁ γέρων ἐπνίγη.

Οἱ τοὺς φυγάδας καταδιώκοντες ἀπκτηθέντες καὶ πάλιν ἐξηκολούθησαν τὴν ἀνωφελῆ πορείαν, τῶν, ἐνῶ τὸ σῶμα τοῦ ἡρωϊκοῦ ἐκείνου χωρικοῦ, κυλιεται ἀδρανὲς ἐν τῷ βεῦματι, ὑπὸ μαρτυρικῆς τινος αἰγλης περιουαζόμενον. (Παράφρασις)

Ἐν τῷ λευκώματι Γερμανοῦ τινος πρεσβευτοῦ, ἐραστοῦ τῶν αὐτογράφων μεγάλων ἀνδρῶν, ἔγραψέ ποτε ὁ Γκυζὼ τὴν ῥῆσιν ταύτην: «Ἐν τῷ μακρῷ βίῳ μου ἐδιδάχθην ὅτι ὀφείλω πλεῖστα νὰ συγχωρῶ ἀλλ' οὐδὲν νὰ λησμονῶ.» Ἵπὸ ταῦτα ἔγραψεν ὁ Θιέρσο: «Ὀλίγη λήθη οὐδαμῶς θὰ ἔβλαπτε τὴν εὐλικρινῆ συγγνώμην.» Καὶ ὁ Βίσμαρκ προσέθηκεν: «Ἐγὼ δὲ ἐν τῷ βίῳ μου ἐδιδάχθην πολλὰ νὰ λησμονῶ καὶ νὰ κατορθῶνῶ ὅπως μοὶ συγχωρῶσι πλεῖστα.»

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Μετὰ τὸν παλαιὸν βασιλέα τοῦ Πόντου, τὸν Μιθριδάτην, ὡς πολυγλωσσώτατος τῶν ἀνθρώπων φημιζέται ὁ ἐν ἔτει 1849 ἀποθάνων καρδινάλιος Μετσοφάντη, ὅστις λέγεται ὅτι ὠμίλει 58 γλώσσας. Ἄλλος Μετσοφάντη, θήλυς, ἦν ἡ πέρυσιν ἐν Βάδεν παρὰ τὴν Βιέννην θανοῦσα Καμίλλη Ρουσίκα Ὁστοῖτε, ἣτις ἐπίστατο μὲν 15 γλώσσας μόνον, ἀλλ' ἐπίστατο πάσας κατὰ βάθος. Αἱ γλωσσικαὶ γνώσεις ταύτης ἦσαν πολλῶ ἀνώτεραι τῶν τοῦ Μετσοφάντη, ὅστις ἀτελέστατα μὲν ἐγίνωσκε καὶ οὐχὶ ἀπταιστώσ ὠμίλει τὰς πλείστας τῶν γλωσσῶν, οὐδεμίαν δὲ μελέτην γλωσσικὴν ἔγραψεν. Ἄλλ' ἡ Ρουσίκα Ὁστοῖτε ἐγίνωσκε μὲν ἀριστα τὴν Γερμανικὴν, τὴν Γαλλικὴν, τὴν Ἰσπανικὴν, τὴν Ἀγγλικὴν, τὴν Ἰταλικὴν, τὴν Οὐγκρικὴν, τὴν Κροατικὴν, καὶ τὰς κυριωτάτας τῶν σλαβικῶν γλωσσῶν καὶ διαλέκτων, καὶ πλὴν τούτων τὴν περσικὴν, τὴν τουρκικὴν καὶ τὴν ἀραβικὴν, ἐδημοσίευσε δὲ καὶ ἔργα πολλοῦ λόγου ἄξια περὶ τῶν τριῶν τελευταίων ἀνατολικῶν γλωσσῶν. Ἐν ἔτει 1879 ἐξέδωκε μέγα τουρκογερμανικὸν λεξικόν, κατέλιπε δὲ ἡμιτελὲς τὸ συμπλήρωμα τούτου, τὸ γερμανοτουρκικὸν λεξικόν. Διὰ τὰς ἐπιστημονικὰς αὐτῆς μελέτας ἐτίμησαν τὴν ἀσιανολόγον πολλὰ κυβερνήσεις, ἀπονεύμασαι αὐτῇ παράσημα καὶ μετάλλια.

Ἐν Οὐγγαρία διοργανώθη ὑπὸ τοῦ Σαμουήλ Τελέκου ταξείδιον πρὸς ἐξερεύνησιν τῶν χωρῶν τῆς κεντρικῆς Ἀφρικῆς. Τούτου μετέχουσι ἑκατὸν καλῶς ὀπλισμένοι ἄνδρες, ἐν οἷς καὶ εἰς ἀξιωματικὸς τοῦ Αὐστριακοῦ ναυτικοῦ. Τὸ ταξείδιον δὲν θὰ περιορισθῆ εἰς μόνην τὴν ἐπιστημονικὴν ἐξερεύνησιν, ἀλλ' ἐπιζητεῖται δι' αὐτοῦ καὶ ἡ μελέτη τῶν καταλληλοτάτων τρόπων πρὸς προαγωγὴν τῶν συμφερόντων τοῦ Αὐστριακοῦ ἐμπορίου ἐν Ἀφρικῇ.

Ἡ ἔκθεσις τοῦ μηχανικοῦ Ρουσσῶ, εἰς ἣν ἡ Γαλλικὴ κυβέρνησις ἀνέθηκε τὴν ἐντολὴν νὰ ἐξετάσῃ τὰ πρὸς τομὴν τοῦ ἰσθμοῦ τῆς Παναμάς ἔργα, ὅπως ἀποφασίσῃ ἂν πρέπει νὰ ἐπιτρέψῃ εἰς τὴν ἑταιρίαν τὴν ἔκδοσιν μετοχῶν μέχρις ἑξακοσίων ἑκατομμυρίων δραχμῶν, ἀναιρεῖ διαρρηθῆν τὰς διαβεβαιώσεις τῆς ἑταιρίας περὶ εὐκολίας τῶν τεχνικῶν ἔργων, ὑπολογίζει ὅτι ἀπαιτοῦνται μείζονες δαπάναι καὶ χρόνος μικρότερος πρὸς συντέλειαν τοῦ ἔργου. Ἐν γένει δ' ἡ ἔκθεσις τοῦ ἀπεσταλμένου τῆς γαλλικῆς κυβερνήσεως εἶνε δυσμενὴς πρὸς τὴν ἑταιρίαν τῆς τομῆς. Τούτου ἕνεκα τὸ ὑπουργεῖον τῶν δημοσίων ἔργων προσέκαλεσε τὴν ἑταιρίαν νὰ ὑποβάλῃ αὐτῷ τὰς ἐκθέσεις καὶ τὰ ὑπομνήματα τῶν ἰδίων αὐτῆς μηχανικῶν.

Ἡ μήτηρ τῆς μικρᾶς Λιλῆς κακολογεῖ συνηθέστατα τὴν φίλην τῆς κ. Μ. Μίαν ἡμέραν ἐλθοῦσης τῆς φίλης πρὸς ἐπίσκεψιν, τὴν πλησιάζει ἡ Λιλὴ καὶ τῆς λέγει: «Κυρία, ἀνοίξε σὲ παρακλίω τὸ στόμα σου.—Διατί, παιδί μου;—Ἦθελα νὰ ἰδῶ, ἂν λέγει ἀλήθειαν ἡ μαμμά.—Τί λέγει ἡ μαμμά;—Νά, λέγει πῶς δὲν ἠμπορεῖς νὰ ἀνοίξῃς τὸ στόμα σου, χωρὶς νὰ εἴπῃς ἀνοησίαν.»